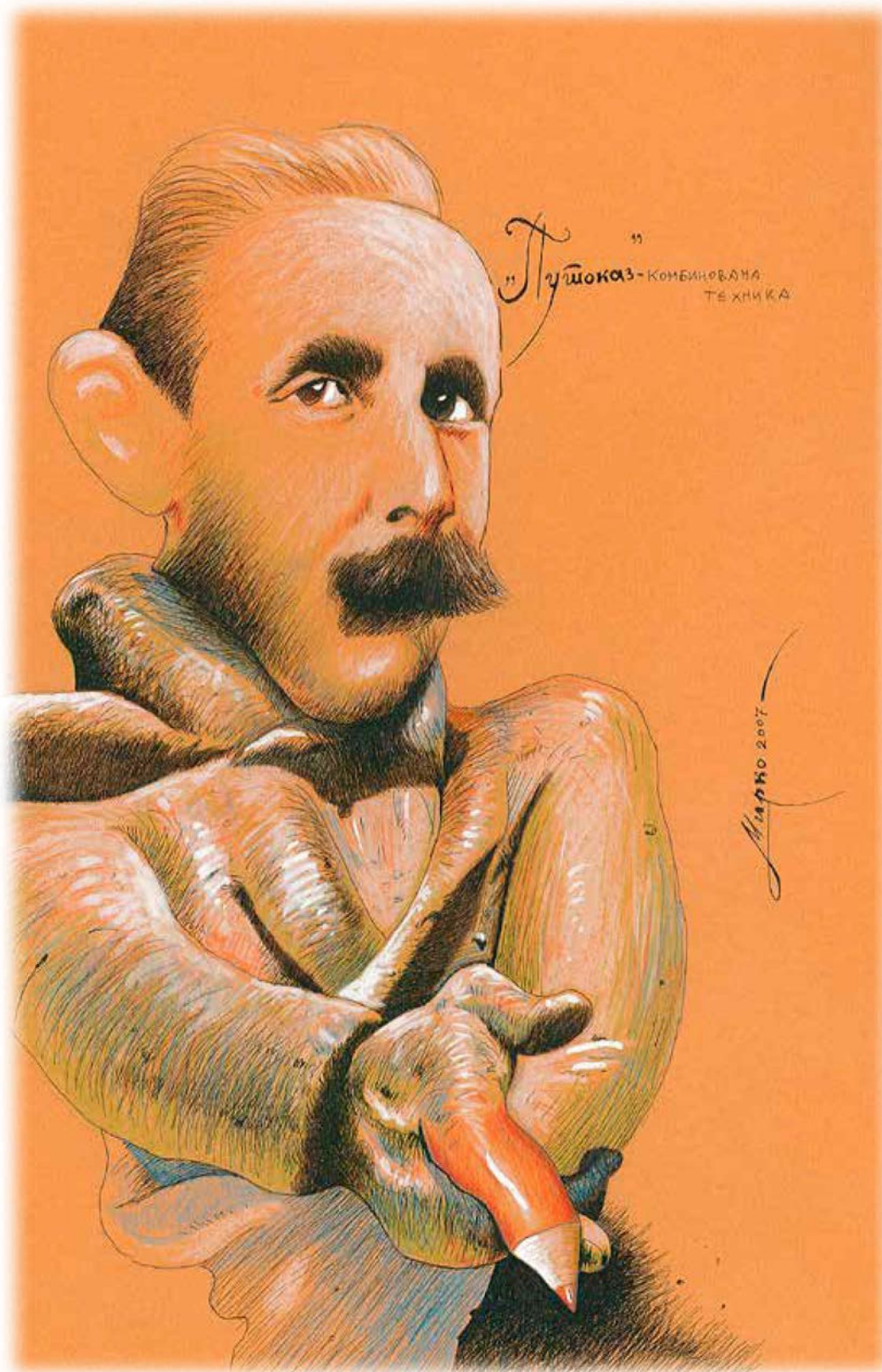

КУЛТУРА • УМЈЕТНОСТ • ДРУШТВО

Суџира

УЧЕНИЧКА ЗАЈЕДНИЦА
УЧЕНИЧКА ПЕДАГОШКА
УЧЕНИЧКА ПЕДАГОШКА

Година 3 • Број 6 21. октобар 2018.

КУЛТУРА • УМЈЕТНОСТ • ДРУШТВО

Суџра

Година 3 • Број 6 • 21. октобар 2018.

Директор:

Миладин БЕРИЋ

Главни и одговорни уредник:

Ранко ПРERAДОВИЋ

Редакција:

Душко М. ПЕТРОВИЋ,
Др Ненад НОВАКОВИЋ,
Милан РАКУЉ,
Мирко ЉУБАНИЋ,
Војин ТРИВУНОВИЋ,
Душко Ж. ПОПОВИЋ,
Вито БОЈКОВАЦ и
Момчило ГОЛИЈАНИН

Издавач:

Књижевна заједница
„Васо Пелагић“ Бања Лука
(„Крајишке новине“),
78000 Бања Лука,
Ж. Мишића 19/4.

Телефон: 065/663-159

Е-пошта:

rpr.deda@hotmail.com

Жиро-рачун:

562-099-00000-457-93

Штампа:

ГРАФИД д.о.о.
Бања Лука

За штампарiju:

Бранислав Иванковић

Насловна страна и
илустрације:

Мирко Вуковић
(Портрети писаца)
Миленко Гемаљевић

**Крајишке
нобине**

Место уводника

КАДА ЈЕ ПРОМЕЊЕНА КУЛТУРНА ПАРАДИГМА*

На Ђурђевдан је Стеван Раичковић умро.
На његовој сахрани промењена је културна парадигма
Није било камере да забележи одлазак највећег лирика.
Новинар Јосип Бабел плакао је као дете
Јер му уредница Исидора Секулић,
Са тако звучним именом и презименом без покрића,
Није дала камеру, а и Тијанић се није потресао.
Било како било тек за Стевана није било камере.
Онда се то увело у обичаје.
Хор Саборне цркве и прота Перо Лукић
Достојно су испратили Стевана.
Опело је препојао Стеванов Син Милош са својим Јапанчићима.
Јелена Косановић је у Новостима написала
Свој најбољи и најоштрији коментар.
На сахране песника Раичковићевог ранга у Русији долази Путин.
Наши дудуци се појаве којој естрадној звезди
Или каквом глумцу који је за њих агитовао.
Нека буде забележено да је нека новинарска жута патка
Испуњена једом и бесом рекла Зорану Радисављевићу:
Једва чекам да одеш у пензију.
Неће ми се више у Политици појављивати Ного ни Ђого.
Што ли? Изгледа да је голо наше постојање увреда за њу.
Да није Вучеле у Печату, а онда и у Новостима,
Ја бих за ово време био анониман.
Да ли би жута патка била задовољна када ме не би било?
Лако је убити песника, али песници имају навику да васкрсну.
Довиђења, жута паткице, знам зашто постојиш.

Рајко ПЕТРОВ НОГО

*Академик Рајко Петров Ного овогофишњи је добитник Кочићеве награде коју додјељује Организациони одбор Кочићевог збора у Бања Луци. Досадашњи добитници „Кочићеве награде“ су Никола ВУКОЛИЋ (1992), Миодраг М. ВУЛИН (1993), Милорад ПАВИЋ (1994), Ђуро ДАМЈАНОВИЋ (1995), Никола КОЉЕВИЋ (1996), Добрица ЂОСИЋ (1997), Сретен ВУЈКОВИЋ (1998), Радослав БРАТИЋ (1999), Бранко МИЛАНОВИЋ (2000), Јован РАДУЛОВИЋ (2001), Душко М. ПЕТРОВИЋ (2002), Ранко ПРERAДОВИЋ (2003), Милорад ЕКМЕЧИЋ (2004), Милован ВИТЕЗОВИЋ (2005), Ранко РИСОЈЕВИЋ (2006), Ранко ПАВЛОВИЋ (2007), Предраг Гуго ЛАЗАРЕВИЋ (2008), Стеван ТОНТИЋ (2009), Миленко СТОЈИЧИЋ (2010), Драгослав МИХАЈЛОВИЋ (2011), Јован БАБИЋ (2012), Миљко ШИНДИЋ (2013), Слободан ЈАНКОВИЋ (2014), Зоран КОСТИЋ (2015), Милисав САВИЋ (2016), Коља МИЋЕВИЋ (2017) и Рајко ПЕТРОВ НОГО (2018).

Похвала лудости: НЕМА ЗБОРА БЕЗ ИЗБОРА

КОСОВО - КОЛИЈЕВКА СРБИЈЕ И ГРОБНИЦА ЈУГОСЛАВИЈЕ

“Обезвриједили нам логику, оскврнули нам ум”!

“Југословенство, најљепша ријеч”, прелијеп мисао коју у својим романтичним сновима о ослобођењу васцијелог јужног Словенства, половином XIX вијека, уочи своје преране смрти, изрече најмудрија српска глава, Петар Петровић Његос.

И због тога иду ми на живце(и још понеке органе), сви они којима је данас тешко превалити преко језика, ријеч Југославија па еуфемистички казж, као да о покојнику говоре, “бивша нам заједничка држава”(понајвише тзв. политички аналитичари и разни културни хроничари) а актуелни Предсједник Републике Српске и нетом (у сумњивим изборима) изабрани српски члан Предсједништва Босне и Херцеговине, Милорад Додик, у својим дневно-политичким церебрацијама, иде тако далеко и болно (нисам рекао и умоболно), да Југославију назива највећим српским промашајем и неодрживом конструкцијом, унапријед осуђеном на урушавање и пропаст! Југословенска идеја коју су од Његоша и прије њега (ваљда зато велики Срби прећуткујући Његошево јужнословенство а аутохтони Црногорци, ревизијом Горског вијенца, потцјењују Његоша због његовог декларативног и поноситог српства), генерације најбољих српских, хрватских па и словеначких интелектуалаца XIX и почетком XX стољећа досањале, безумно је упропаштена и у националистичким оргијама с краја XX вијека, срушена а све поводом живе историјске ране Косова, око кога се и дан дањи и

ко зна докле (ваљда до вјечности), звучно вијећа и потеже конопац око народне шије на варљивим балканским теразијама, док је Југославија, која је свима била комотна и сигурна, већ одавно упокојена и на Косову равном али и од Вардара па до Триглава!

Или Крлежијански речено, “јато гусака скупљено до прве јаруге”, већ одавно се безнадежно расуло тумарајући по европској магли, ако већ није завршило у лонцу којекаквих туђих рачуница и интереса.

Много је југоносталгичара који са тугом и сјетом констатују шта смо појединачно и колективно изгубили као људи, грађани и као народи. Или што би Џони Штулић из легендарне „Азре“ рекао: “Обезвриједнили нам логику, оскврнули нам ум”!

А корумпирани политичари и разни безскрупулосни тајкуни, још се као лешинари отимају под фирмом приватизације око природних љепота и економских добара раскомадане лијепе, богате и моћне државе, дајући истим тим тајкунима концесије на природна богатства која су народна а без питања и знања истог тог народа!

И крај беззакоњу и дрском разбојништву се не назире, док депримиран и обеућени народ убрзано резигнирано одлази и празни прелијепе географске просторе гдје се за вријеме Југославије живјело тако лијепо, срећно и задовољно.

У скоро пола милиона неважећих гласачких листића на управо завршеним општим изборима у БиХ, нађен је и један гдје је неко искрено и

носталгично дописао: “Дјецо, немам у вас повјерења и зато ћу свој глас дати другу Титу”! Неко у предизборној кампањи претенциозно и краткоумно избаци олињалу паролу: “Светиња, то је Република Српска”! А шта је онда била Југославија, светиња које висе нема! Зар Народ није једина светиња, а све ове државне и псеудодржавне творевине и креатуре, настале распадом велике Земље, досањаног па уништеног сна о заједничкој држави јужних Словена, само су транзицијски, рудиментирани остаци велике Федерације, који се попут одсјеченог змијског репа врте у прабини сеоског друма, обезглављени и неспособни да ухвате курс за будућност и народу донесу макар мало наде и спокоја!

Навелико хваљена и слављена изградња друштвеног стандарда (аутопутеви, електране, болнице и цркве) скупим међународним кредитима (опет преко народних леђа), уз потпуно осиромашење и упропаштавање личног и породичног стандарда грађана уз суноврат наталитета, рекордну незапосленост, пражњење школа и универзитета и егзодус страшнији и од оног ратног етничког чишћења, уништио је елементарне претпоставке за живот на овим просторима па новоизабрани, стари политичари, као владари без поданика, кад распродају још ово мало стоке и добара што је преостало након пљачке и паљевине, могу комотно поднијети оставку, прије него ставе кључ у браву!

Народе, јесмо ли заслужили тако тужан и ружан крај!?

др Раде ДУЈАКОВИЋ

Избори и како послје у РС и ФБиХ (2)

Образовању треба вратити образ

Већу пажњу треба посветити научно-образовном аспекту безбједносне културе. Образовање је у савременом друштву један од кључних развојних ресурса јер је у функцији развоја личности, самосвјести а тиме и безбједносне свијести. У нашим условима образовању треба вратити образ. Конкурентску улогу савремено друштво испољава кроз знање и образовање. Оно ће имати врхунски значај за јачање и развој стабилног друштва у Републици Српској јер „...образовање које укључује у свој садржај науку и културу, представља непревазиђену снагу и одлучујући фактор развоја и прогреса личности и друштва“ (Кузмановић, 2002:43-44). Ово ме у прилог говоре трендови и захтјеви друштва које стасава око нас, у којем ће радници знања бити доминантна група (Дракер, 2005). Опстанак ће бити могућ само друштвима „наоружаним“ знањем па мала друштва морају умногостручити напоре у том правцу јер је то оно што малим друштвима, као што је Република Српска, остаје (Кузмановић, 2002:45). Процес образовања мора постати дио културе, култивишући и обогаћујући личност те пружајући јој могућност да пронађе свој идентитет и сагледа своја ограничења, препреке и изазове глобалног друштвеног развоја. Образовањем се стиче свијест и став о потреби заштите док се науком спознавају начини реализације заштите. Овакво размишљање води ставу о неопходности уграђивања садржаја безбједносне културе у образовни програм и то не само у специјализоване образовне институције већ у комплетан образовни процес.

Читав је низ одређујућих фактора безбједносне културе који

утичу на развој друштва као што су породица, образовање, културни обрасци и национални менталитет, право и систем дефендологије, међународне правне норме и стандарди.

Глобализација или доминација-како даље?

Савремена друштвена догађања крећу се у оквирима општег глобалног преплитања тржишта идеја, догађаја, изазова и актера. Међузависност диктира развој економије, културе, технологије, политике, медија и других чинилаца а резултат тих збивања је постепено потискивање националних суверенитета и идентитета, и разарање локалних идентитета пред инвазијом моћних транснационалних институција и процеса. Овај процес подразумјева стварање нових културних синтеза али и нестанак, у распону од декултурације до отвореног етноцида, бројних мањинских култура (Инђић, 2009:126). Може се примјетити да су сва данашња друштва изложена утицајима глобализације а посебно њихови образовни и културни системи. Присутна је репродукција вриједности и образаца понашања глобалног друштва на локалном нивоу што утиче на промјене вриједности и ставова према одређеним појавама. Одговор на ове утицаје мора бити изградња сопственог концепта интеграције у глобализоване токове јер би се та „локална“ верзија глобалне културе суочила са локалним културним идентитетом и националном културом, чије преобликовање може имати паголошке посљедице и угрозити идеју културног диверзитета или плуралитета култура.

Одређена политичка размишљања, активности и одлуке представљају се као безбједносни пројекат. Архитектура савремене политичке моћи, оличена у држави, институцијама и појединцима, укључујући савремене демократске политичаре, своје кључне премисе гради на темељима безбједности и безбједносних потреба. Управо због тога је важно да политички лидери, који се позивају на безбједност, располажу знањима и умјећима који ће помоћи да се безбједносна култура оствари примјењујући адекватна политичка, економска, културна, војна, полицијска и друга средства. Креатори политике и стратегије склони су да виде ситуацију кроз свој културни „објектив“, са недовољно разматрања и калкулација перспектива и интереса других, те је у том смислу потребно озбиљније порадити на њиховом образовању.

Култура дијалога и толеранције-лијек против манипулације

Успостављање културе дијалога и толеранције је предуслов остварења демократије и људских права у нашем друштву и претпоставка елиминације отуђености, једноумља и екстремизма. Дијалог је саставни дио креативног приступа друштвеним односима. Култура дијалога обухвата мноштво елемената : а) лична култура саговорника; б) поштовање саговорника и право да има другачије мишљење; ц) развијену свијест и спремност на толеранцију средине у којој се дијалог води; д) критички приступ и трагање за истином; е) дијалог мора дати стваралачки допринос даљем истраживању покренутог проблема; ф) дијалог не могу

успјешно водити саговорници чији се ставови унапред знају г) дијалог може обухватити сва значајна питања за друштво; х) компетентност саговорника може водити успјешном дијалогу; и) учесници у дијалогу морају бити равноправни у приступу проблему и његовом одређењу; ј) једина надмоћ и остварена предност једног саговорника јесте пуна аргументација ставова које износи; к) циљ дијалога је да унаприједи мишљење, а не да га потчини и дискредитује.

Начин на који ће се остварити и примјенити безбједносна култура у друштву не умањује значај и одговорност владајућих политичких снага, као *de facto* важног промотора овог концепта. Зато се и политичка елита идентификује као циљна група која треба да буде одговорни носилац трансфера националне културе у безбједносну културу и који се морају укључити кроз неку форму образовног процеса како би стекли, а затим и оправдали тај статус. На сличан начин могу се посматрати и кадрови односно људски ресурси из безбједносних структура.

Медији, као средство преко којих се преносе поруке широкој и друштвено мјешовитој публици, такође су веома значајна циљна група која треба да буде дио образовног процеса и активности, кроз које се садржаји националне културе представљају на начин да доприносе промоцији и развоју безбједносне културе трансфером акумулираних знања и вриједности.

Безбједносна култура, у савременим схватањима безбједности, је такав образац мишљења, понашања и опхођења, којим се узимају у обзир сви захтјеви који су постављени новим концептом безбједности. Она представља скуп усвојених ставова, знања, вјештина и правила из области безбједности, испоњених као понашање и процес, о потреби, начинима и средствима заштите личних, друштвених и међународних вриједности од свих извора, облика и носилаца угрожавања, без обзира на мјесто

или вријеме њиховог испољавања. Као таква, безбједносна култура има своје унутрашње и спољашње манифестације.

Улога безбједносне културе у превенцији угрожавања безбједности грађана Републике Српске је прије свега у еманципацији појединаца и група. Њено мјесто је одређено улогом комплетног политичког и културног обрасца. Безбједносном културом се оснажује национални идентитет, кроз јачање националне воље, патриотизма и спремности заштите виталних националних вриједности а усмјерена је ка остваривању трајних националних циљева, првенствено уз ослањање на сопствене ресурсе и капацитете у свим доменима развоја друштва. Да би се остварила улога безбједносне културе у развоју друштва, она се мора усмјерити на циљне групе, првенствено младе а потом на политичке елите и медије. Безбједносна култура мора да има запаженију и видљивију улогу и значај у систему образовања Републике Српске јер је то једини начин да се оствари концепт свеукупне безбједности који подразумева активно учешће појединаца у вршењу безбједности. битна обиљежја безбједносне културе су: представља темељни основ организације и функционисања система безбједности, односи се на димензије, вриједности, значења и смисао безбједности повезаних с културом и друштвом и усмјерена је како на процес и функционисање система тако и на његово мијењање. Образовни програми у Републици Српској се морају креирати тако да промовишу оне вриједности које су значајне за живот и идеје које ће донијети политичку и сваку другу стабилност, а нада све безбједност за цјелокупну заједницу. Подизањем нивоа безбједносне културе, кроз систем образовања у Републици Српској, утиче се на подизање нивоа свеукупне безбједности Републике и тиме имплицитно свеукупном развоју друштва у Републици. Тиме се полазна премиса потврђује.

Успостављањем безбједносне културе као научне дисциплине дошло би се до научне и теоријске анализе безбједносних појава, синтезе теоретских и практичних знања из ове области, изучавања поријекла, начина стицања и унапређења безбједносне културе, указивања на њен значај за одржавање безбједности, повећања свјесности и одговорности за безбједност на свим нивоима и секторима безбједности, откривања узрочно-последичног односа са друштвеним појавама које угрожавају безбједност те подстицање на даљи научни развој и унапређење знања из ове области.

Афирмацијом културе дијалога и толеранције се афирмишу основне вриједности демократије, а самим тим и безбједности. Код грађана се развија свијест о могућности утицаја на промјене. Насупрот томе нетолеранција, императив политичког конформистичког понашања по сваку цијену, «одмазде» политичких странака за испољавање и најмањег политичког нонконформизма, притисци у правцу «апсолутне монолитности» у изношењу политичких ставова, странке умањују могућност утицаја појединца на политичке, економске, безбједносне и друштвене процесе и битно утичу на објективну могућност да избори постану темељно људско право и услов напретка нашег друштва.

Нажалост, многа релевантна научна истраживања показују да је у Републици Српској и БиХ у великој мјери демократију побједила клептократија (структурална корупција и криминал), а политика као мудрост управљања људима и стварима у сврху остваривања највиших вриједности (истине, правде, слободе, светости живота итд.), се претворила у огољелу и крволочну борбу друштвених група и појединаца за освајање, очување и повећање моћи, власти и користи које иду уз то.

Проф. др Душко ВЕЈНОВИЋ

Цртице

Бошњаклук

(Кочићев осврт поводом брошуре Владимира Ћоровића о Мехмед-бегу Капетановићу-Љубушаку штампан је такође у првом броју сарајевске Отаџбине, а затим и у посебној књизи Кочићевих текстова из “Отаџбине” (Сарајево, 1912). Ставови изнесени у овом тексту карактеристични су за Кочићева политичка гледишта. Међутим, данашња књижевна историографија оцјењује рад овог муслиманског културног радника и у његовим позитивним просвјетитељским аспектима.)

У издању “Института за проучавање Балкана” изашла је књижевна слика Мехмед-бег Капетановић, коју је написао г. др Владимир Ћоровић. Штампана је латиницом “из много разлога, а главни је тај, што је он (Капетановић) већину својих дјела објавио тим писмом иако се иначе служио у животу босанском (!) ћирилицом”.

У овој малој књижици од 37 страна дао нам је трудољубиви г. Ћоровић слику јавног рада и живота једног угледног Муслимана, угледног више по своме поријеклу, по частима које је заузимао и по орденима које је носио, него по својој истинској књижевној вриједности и јавном раду. Строго узевши, Мехмед-бег Капетановић нема никакве везе са правом књижевношћу. Сав његов књижевни рад кретао се је у скупљању и објављивању народних умотворина, у преводјењу с источних језика и издавању туђих ствари. Оно што је оригинално дао стоји ван књижевности. Његове политичке брошуре и полемички чланци дају утисак, да их је “писао” човјек који је увијек вољан и расположен да потпише што други напише. “Према томе, његов књижевни значај и није у књижевности”, као што тачно вели г. писац.

Па у чему је његов значај? Или, да одређенији будемо, у чему је значај ове књижице г. Ћоровића?

Са једном ванредном савјесношћу, која не допушта да се ствари друкчије зову него својим правим именом, дао нам је г. Ћоровић мјесто књижевне слике и нехотице слику живота и политичког рада једног босанског феудалца. Иако је Мехмед-бег Капетановић Херцеговац, из Витине код Љубушког, ипак из његове цјелокупне личности одудара онај себични и уски бошњаклук, са свом својом одвратном националном безбојношћу и безданом, феудалном појудом за сабирањем материјалних добара, разних положаја, части и титула. Из цијелог његовог рада и живота не види се ни једна једина црта љубави према отаџбини и народу из кога је поникао, не само према оном дијелу народа који је од њега вјером одвојен, него ни према оном с којим је везан вјером и дугим традицијама. Потпуно одсуство сваке интимније и узвишеније љубави према цјелокупној отаџбини, основно је обиљежје феудалне душе босанске. Феудално родољубље босанско нити је прелазило нити прелази границе посједа које су означене у тапијама и удутнамама. У вријеме великих несрећа које су сналазиле отаџбину, служили су босански феудалци и Дубровчанима и маџарским крајевима и Турцима и свакоме ко би им само зајамчио и евентуално проширио њихове посједе. Менталитет аграрне аристократије босанске прошао

је кроз разноврсне фазе, али је у суштини остао исти. Ограничен је, неспособан је да се развије и образује за више циљеве људског живота; све се врти око посједа и теферича. Ни кроз дуги историјски живот под босанским краљевима, ни за вријеме дуге турске владавине, а најмање под новом управом тај ред људи са силним посједима и богатством никад ништа није створио ни у културном ни у политичком животу што би се могло с признањем поменути и забиљежити. Лијен, тром у души својој до скрајњих граница, створен једино да живи од туђе муке, издавао је отаџбину и мијењао најинтимнија увјерења само да се одржи у посједу својих имања која су му гарантовала безбрижан и раскошан живот. Примивши ислам, примио је са невјероватном лакоћом у се нешто тако туђе, тако далеко, тако азијско и несвојствено словенској души и богомилским поимањима које је до тада тврдоглаво исповиједао! Читав један виши сталеж кренуо је вјером - јединствен примјер у историји! - и без и најмање гриже савјести почео је мјесто хришћанског краља да служи турског султана. Прошло је и давно минуло доба трговања вјером, а можда би он то и данас учинио, јер је феудални бошњаклук створио иза окупације познату циничку мудрост: “Ако што буде - крст на се, а прасе преда се!”

Послије освојења босанске државе за неколико вијекова ништа ми не чујемо о босанским феудалцима. Толико је само забиљежено да су сви листом издали отаџбину, примили ислам, мјесто повеља узели берате и стали у службу султану. Тек кад је попустила централна

власт у Цариграду и ослабила снага Турског царства, избија на површину феудални бошњаклук, распојасан и разуздан до крајњих граница људске свирепости.

Кад је у Турској под утицајем европских држава започела реформа акција, завођењу рефорама најљуће су се опирали босански феудалци. Није то био отпор против укидања или сужавања њихових легитимних права, није то била ни борба за тобожњу аутономију Босне и Херцеговине, као што то погрешно стоји забиљежено у неким историјским дјелима. Треба не знати психологију бошњаклука у суштини његовој, па вјеровати у ово погрешно мишљење. Зар феудални бошњаклук са својом духовном тромошћу да се издигне до те велике идеје? Зар босански феудалци, који нити знају нити су икада знали ни субашама својим да ухвате рачуне, зар они да извојште и организују једну самосталну управну цјелину? Њихов отпор против рефорама није ништа друго него борба једног празноглавог елемента нерада и нереди који се је дигао против свих законитих обавеза према друштву и држави, који је облапорно зинуо да узме све и да ништа не дв.

Изразит и пунокрван тип оних који узимају све и не дају ништа, оцртао нам је г. др Ђоровић у својој књижици Мехмед-бег Капетановић. Кроз цио живот и рад Мехмед-бега Капетановића манифестује се бошњаклук у пуном цвјетању и са свима својим ружним особеностима. Рођен 1839. у селу Витини код Љубушког на старом добру богатих бегова Капетановића, муселима и капетана љубушких, он је за турске управе био покупио готово све части и положаје што су се уопште могли добити.

И поред свега тога, био је, по свом изричитом признању, муртат, и радио је против интереса Високог Девлета. Имао је стално веза са Аустријом, био је аустријски човјек. Као члан

турског парламента писао је из Цариграда фра Грги Мартићу: “Одавде не надам се никаквом спашењу, ако нам не буде од комшије (тј. Аустрије) спаса, то једино”. За вријеме Хаџи-Лојине буне морао је као обиљежени муртат бјежати из Сарајева. Док плеваљски муфтија десеткује око Тузле Сапарјево редове, док љути Крајишници изгоне аустријске солдате из баљолучког града, стари муртат, кријући се од грма до грма, привлачи се у Вргорац Ђенералу Јовановићу и изјављује му своју лојалност. Послије окупације, као један од најлојалнијих феудалаца, остаје стално на површини и заузима веома угледне положаје, увијек спреман да предводи поклонствене депутације и да безобзирно демантује у новинама и броширама све оне велике неправде које су чињене земљи и народу. За то је богато и раскошно награђиван. То је годило његовој феудалној таштини, јер је много полагао на чиновне, титуле и почасна звања. И кад је свега тога у довољној мјери имао, он предаје молбу “да му се узме у обзир на поријекло, чиновне које је до сада имао и на његово лојално осјећање; то му је све требало ради тога да могне добити аустријско племство, титулу грофа: да нам се аустро-угарско витешко племство с насловом грофа уједно подијелити премилостиво удостоји”. Овдје феудални бошњаклук достиже врхунац свога цвјетања.

Из овога бегова поступка види се јасно, како и сама феудална господа босанска мало држе до свог тобожњег историјског племства. Њима је драже испрошено аустроугарско - кога у ствари биће да и нема, већ има посебно аустријско и посебно угарско - него њихово историјско племство. И ова чињеница баца веома карактеристичну свјетлост на феудалну душу босанску, која је подесна, често пута, за крајње супротности. Бездана себичност, као основна црта њена, чини је врло погодном да прими у се

МИЛИ, МОЈ МИЛИЈА

Куму Милији БОГАВЦУ

Само реци, само кажи,
све што кажеш – само важи!
Мили, мили, мој Милија –
ја сам теби најмилија!

Само кажи, само реци,
ја сам мајка твојој деци.
Мили, мили, мој Милија –
ја сам теби најмилија!

Мили, мили, мој Милија
све што кажеш мени прија;
жена твоја и ничија –
ма, Живанка, најмилија!

Напиши ми све што треба –
скинућу ти звезду с неба,
мили, мили, мој Милија,
ја сам теби најмилија!

Владимир СТОЈАНОВИЋ

најсупротније елементе мишљења и осјећања.

Феудални бошњаклук, повучен умрачне куле и чардаке који се сами од себе руше и осипају, без воље и способности за рад, без љубави за цјелокупну земљу, са себичним моралом, испаштајући тешке гријехе почињене у прошлости, и капајући над својим грешним хаком, који је тако пакосно подгризао животне жиле једном великом царству, почео се је већ одавно сам у себи жив распадати. Као проклетство, као каква наказна авет из средњевјековних легенда, он је стегао пода се, у немоћи својој, плодне равнице, долине и брежуљке, спречавајући под заштитом несувремених закона, застарјелих привилегија и писама, да се кроз драгу земљу нашу и ваздух наш не пробију живе и животворне силе које ће нас освјежити и оснажити за пуну борбу и пуну побједу. Али узаман су сви закони који се противе духу времена, узаман су све привилегије и писма поред свемоћног и свесилног ручног писма Његовог Величанства - Времена.

Петар КОЧИЋ

Јесу ли муслимани у рату били само жртве

Мијењају тезе – без везе

Почетком фебруара ове године на Филозофском факултету у Сарајеву извршена је презентација приручника за наставнике и професоре историје у основним и средњим школама Кантона Сарајево, у коме се налазе наставне јединице и материјали за наставу о периоду рата од 1992. до 1995. године.

Том презентацијом и пригодном едукацијом наставника, заокружена је идеја политичког руководства Кантона Сарајево из августа 2016. године о начину изучавања рата.

Наиме, тада је Елмедин Конаковић, премијер кантона на састанку са министром образовања кантона, изјавио да сарајевска деца (међу њима има и српске деце, додуше у малом броју) немају адекватне уџбенике за ово време, те да не уче праву истину о дешавањима у „...Сарајеву и БиХ...“

Тада је прецизирао да деца морају учити о „... агресiji на БиХ, о опсади Сарајева, о његовом страдању, о геноциду у Сребреници, те много више о злочинцима који су у међународним правним процесима одговорни, осуђени и леже у затворима...“

На том састанку су били и, замислите, академици из тог кантона. Сви су се они тада усагласили да неће дозволити да у тим „хисторијским“ уџбеницима пише да се водио грађански рат.

Већ од априла о. г. отпочео је процес наставе по наведеном приручнику и изнетим смерницама.

У приручнику су наведене четири наставне јединице и то: Војна опсада Сарајева, Свакодневни живот у Сарајеву и угрожавање хуманитарног права, етничко чишћење и ратни злочини и злочини против човечности почињени у пе-

риоду од 1992-1995.г. и геноцид у Сребреници 1995. године.

Тој настави у школама присуствују и српска деца.

Подлогу за све ове процесе је дао Закон о основним и средњем образовању кантона, којим је, како кажу наставници: „... укинут мораторијум на изучавање овог дијела наше историје...“

Један од иницијатора овог изучавања „ историје“ је и Смаил Чекић, познат по чланству у Комисији за Сребреницу Владе Републике Српске (по наређењу Педија Ешдауна), који је мултиплицирао жртве у Сребреници, те који у својим научним делима тврди, да је у Другом светском рату побијено око 120.000 муслимана. При томе не наводи колико је њих од тог броја погинуло у фашистичким јединицама на Источном и југословенском ратишту, већ искључиво наводи да су били жртве четника.

Задовољство и еуфорију због тога што се 22 године након завршетка рата изучавају наведене лекције, осим наставника историје наводно изражавају и родитељи деце, вероватно због тога што ће са овим лекцијама, њихова деца научити да мрзе Србе више него што је то нормално. Та деца ће учити о томе како су Срби криви што њихови родитељи нису могли да мирно живе у Сарајеву, да су Срби криви за Маркале, да су српске гранате направиле „црвене руже“ по Сарајеву...

Наравно, неће учити да су у том граду живели Срби и њихова деца, да су те Србе насилно одводили из њихових станова и кућа, да су их пљачкали, пребијали, силовали, бесправно затварали и зверски убијали.

Неће учити да су Маркале направили њихови ратни руководиоци и команданти, да су њихове

јединице покретним минобацачима гађали болнице, дечије вртиће, посебно при присуству страних новинара и страних делегација.

Неће учити да су њихови снајперисти убијали српску децу.

Неће учити да су у њиховом, муслиманском окружењу, били и Срби, који су били препуштени на милост и немилост њихових бојовника.

Неће учити да је Сарајево етнички очишћено од Срба, те да је оно постало једнонационално, муслиманско (бошњачко).

Такође ће учити да су Срби, који су далеко пре Муслимана (Бошњака) живели на територији БиХ, били агресори на сопствену територију, што је јединствен случај у свету.

Учиће и да је учињен геноцид у Сребреници, али неће учити да је у тој Сребреници живео вековима српски народ, који су Насер Орић и његови следбеници протерали из Сребренице већ у мају 1992. године.

Неће учити да је тај поменути, њихов херој до 1995. године спалио преко 300 српских села и засеока у Подрињу, као и да је убио преко 3500 Срба, већином деце, жена и стараца. То исто су радили и њихови преци у Другом светском рату.

Учиће да су у протеклом, по свим обележјима, грађанском рату њихови очеви, мајке, њихове нане и деде и друга ближа и даља родбина, били само жртве, али неће учити да су неки од њих били и злочинци.

А били су. И то окрутни. Као у Другом светском и другим претходним ратовима.

Наравно, у својој „хисторији рата од 1992.-1995. године“, ђаци из Кантона Сарајево неће о томе учити, неће ни знати да су неки њихови браниоци огрезли у крви.

Међутим, није само кантон Сарајево увео оваково учење у основним и средњим школама. Они су само били први у томе, вероватно као опитни балон.

Недавно је у јавности изнето да ће њихов пример следити и Тузлански кантон, а говори се и о Унско-санском кантону, где ће обавезна литература бити монографија односно ратни пут њиховог 5. корпуса.

То значи да се ускоро може очекивати да ће се по том принципу у целом 2 % територијално већем ентитету изучавати да смо ми Срби били агресори на сопствена огњишта, на очевину и дедовину, да смо само ми њих убијали, а они нас засипали љиљанима, да смо ми у Сарајеву сами себе убијали, да масовне гробнице са српским жртвама не постоје и ко зна шта још, што би ишло у прилог њихове „истине“.

Када је председник Републике Српске почетком априла о.г. изјавио, да се у Републици Српској никада неће изучавати да су Срби направили геноцид, који се по свим научним и другим мерилима, осим хашких и бошњачких, никада није ни десио, настала је узбуна у Сарајеву и околини. Нормално, позиција у 2 % територијално већем ентитету и опозиција у Републици Српској су углас почели да изражавају незадовољство.

Поред тога што се то неће изучавати, у Републици Српској ће ученици учити о распаду СФРЈ и стварању Републике Српске у периоду од 1991. до 1995. године, о грађанском рату у БиХ од 1992. до 1995. године, о најзначајнијим догађајима у стварању и развоју Републике Српске после Дејтонског споразума и о Дејтонском споразуму.

Неће учити да треба мрзети друге народе, али ће научити да је 09. јануар Дан Републике Српске, да је наша матица Србија, да смо ми вековима на овој територији, да је наша вера православна, да нам се језик зове српски, а не бо-сански нити матерњи .

Микајло МИТРОВИЋ

КО ЋЕ ЧИТАТИ КЊИГЕ

Дервенћанин А.А.А: Абас Ако Арсланагић
Објавио добру књигу Дневник мојих сјећања,
На првој корици пругом брекће локомотива,
На другој Станични перон без облачка дима

Па одмах видиш неко друго вријеме - скроз,
(И још ту штошта невидљивог важног има)
Не само што Ако јури године младости бос
Већ и та звијерка-маг чудесни путнички воз

Одвози шљаштеће жеље у сусрет облацима
Путници се прозобли уздижу до висине сунца
Огријан један, шакама котрља златаста зрнца
Луком – Бањалуком лопта му игра и узданица

Ах! та посвета за Р.П.Р. Одувијек су добри друзи...
Од Ранковог Дневника ништења - наслутисмо спас
Још не знајући да ћемо бити на смртоносној прузи
Ни ко ће икад читати књиге што извиру само из нас.
(2018)

Стевка КОЗИЋ ПРЕРАДОВИЋ

НА СВЕТО ЈЕ МЈЕСТО СТАЛА

Раширила птица крила
Радосна јој душа била
Молила се она Богу
Василију на Острогу

Сјенима се поклонила
У Молитви њена крила
Захвалила светом свецу
Што он воли малу дјецу

Крај моштију прошла мала
У тренутку је застала
И Крст Часни пољубила
Око Њега крила свила

У тај трен је сва баш стала
Катарина птица мала
Да је свети Василије
У окриље своје свије

Осм'јех слатки послала је
Док у жељу сва стала је
Своме таји своме Роду
Птица мала у свом Году

На свето је мјесто стала
Свецу рекла Теби Хвала
Да јој срећа здрава прија
Уз светог Василија

ДА РИЈЕКЕ НАШЕ ЗБОРЕ

Тамо гдје живе
Мисли Иве
Не ничу чемер и јад
Већ птице кличу
АндрићГрад

Живот нам Слава
Против заборава
Све до неба здравље
Знаци крсног хљеба
Свето Православље

Тамо нам Дрина
За кћерку и сина
За вијеке у Сну се буди
Наше нам зборе Ријеке
Будимо будимо људи

На Мосту
Ка опросту
И незабораву
Родном
Прагу рад
За крсну Славу
АндрићГрад

Милорад Мишо ЂУРЂЕВИЋ

Књижевно стваралаштво Марка Раулића Ђукића, добитника награде “Пелагићев рунолист”

Ширина и разноврсност

Марко Раулић Ђукић је рођен 5. августа 1949. године у Милошевцу, посавском селу крај Модриче на обали ријеке Босне. Основну школу и гимназију је завршио у Модричи, а математику и физику на Педагошкој академији у Тузли. Математика је била и остала његова трајна љубав и надахнуће. Привлачила га је њена снага логике, бескрајне могућности симбола и комбинаторике и изазов енигматике. И у свему што је радио лако ћемо препознати ту математичку логику, симболику, комбинаторику и енигматику. Младе је математици учио у Црквини, Осјечанима, Кладарима Доњим, Милошевцу и Модричи. Његови ђаци ће га памтити као изванредног педагога, отворена, комуникативна и духовита човјека, човјека у коме су увијек могли наћи разумијевање и мудар савјет. Од 1993. године је радио као руководилац, а од 2004. као аниматор културе у Српском културном центру у Модричи, институцији која се бавила афирмацијом културе и умјетности и у чијем саставу су радили градски радио и библиотека. То му је омогућило да афирми-

ше и богати свој таленат, развије тематски разноврсну издавачку дјелатност, помогне многим да искажу и покажу своје способности и да организује цијели низ културних манифестација (књижевне вечери, промоције књига, изложбе слика, филмске и позоришне представе, свечане академије, гостовање и наступи истакнутих умјетника и културно-умјетничких друштава...) Цијело вријеме је живио у свом Милошевцу.

Стваралачки опус Марка Раулића почиње првом објављеном пјесмом у школском листу у другом разреду гимназије па се наставља преко пјесама у добојском Гласу комуна и сарајевским Лицима до прве збирке Рат и око из 1993. године. Од тада почиње Маркова интезивна и жанровски разноврсна стваралачка активност. Почео је са пјесништвом, а продужио са приповиједањем, етнографијом, публицистиком, радом на антологијама и есејистици. Од прве до посљедње до сада објављене књиге наредала су се 27 наслова.. То је квантитет на коме би му могли завидјети многи које смо већ прогласили класицима, а о квалитету ће судити вријеме, а оно је чудан, непредвидив и превртљив судија. За сада је више него сигурно да је много Маркових текстова који имају антологијску вриједност.

Пјесништво је основно исходиште цјелокупног Марковог писања, оно га је стилски формирало и определијелило према симболизму у изразу, алегорији у казивању, фантастици у сликама

„Пелагићев рунолист“ Марку Раулићу Ђукићу из Модриче

Послије до сада награђених књижевника, носилаца награде „Пелагићев рунолист“, коју су установили и додјељују Завичајно друштво „Змијање“ и Књижевна заједница „Васо Пелагић“ из Бање Луке, а ријеч је о Душку М.Петровићу, Милошу Милојевићу (постхумно), Зорану Хр. Радисављевићу, Мили Мутићу и Ненаду Грујичићу, ову награду добија и књижевник и културни посленик из Модруче, Марко Раулић Ђукић. Овако је одлучио жири којег су чинили Предраг Пеђа Благојевић, Ранко Прерадовић и Ненад Грујичић, а награда ће бити, уз пригодан књижевни портрет, лауреату ускоро додијељена у Културном центру Бански двор у Бања Луци. “Пелагићев рунолист” подразумијева ликовно дјело учесника Ликовног саборовања „Змијање“ и пригодну грамату, а Књижевна заједница ће објавити неку врсту зборника досадашњих и будућих десет добитника награде.

ОТАЏБИНА

Отаџбина је
сунце на прозору, мост и ријека,
славски колач, житна поља,
гробље хероја и шоља млијека.
Граничар и граница, рањена птица,
ђак првак, топ и топџија.
Отаџбина је када нисмо сами,
дрворед липа,
камен вјешам, вјековјечан,
пастир што свира,
врата манастира.
Отаџбина је
небески пут, танак прут,
пркос и стољетни храст,
сан и птичији лет.
Отаџбина је кад бранимо своје,
мама, тата, брат и сека
вјера,
кад све што имамо ником не дамо.
Отаџбина је јача од мача.

Милошевац, б. з. 1993.
(Из збирке РАТИ и ОКО)

СТВАРИ МАЛЕ

Кад би знале,
ствари мале,
колико су само важне,
постале би јако снажне.

Без капљице нема мора,
без иглице нема бора,
без кључића нема врата,
без казаљке нема сата.

Нема ланца без алкице,
нема рибе без удице,
нема ватре без шибице,
оста грешка без гумице.

Било тешко или лако,
било хладно или млако,
било слабо или снажно,
сад видимо све је важно.

(Из збирке *ТО ЈЕ ЛАКО ТО ЗНА СВАКО*)
Марко РАУЛИЋ ЂУКИЋ

и укоријенило у народним умотворинама првенствено бајкама, легендама, пословицама и заго-неткама и на тај начин формирало посебан, препознатљив, јединствен и оригиналан пјеснички свијет.

Приповиједање је основна Маркова стваралачка преокупација. У њему су до пуног изражаја дошле способности за симболичко и алегоријско казивање фантастичних догађаја, за реафирмацију легенди, бајки и басни, за казивање истина кроз ишчашену реалност, за причање попут древног мудраца који несложним синовима понуди прутове повезане у сноп да их сломе па када не успију дозволи им да лако ломе један по један - паметном је све речено, а ономе другоме свакако нема лијека. То приповиједање је обавезно лирски топло и поетски надахнуто тако да Марко у цијелом свом дјелу преплиће и мири поезију и прозу, лирско и епско, кратку причу и широку епску форму.

Рад на афирмацији умјетности и умјетника је била Маркова и професионална и људска обавеза, али и унутрашња стваралачка по-

треба. Окупљао је у Српском културном центру писце и сликаре, подстицао их на стваралаштво, помагао у објављивању књига и организацији изложби.

Етнографија Милошевца је подручје коме је Марко посветио значајну пажњу. Истраживао је предано и систематично не штедећи ни труд ни вријеме као да се руководио оном Андрићевом: „Човјек је дужан свом завичају док је жив.“ Ако има људи који су се достојно одужили свом завичају, онда је Марко сигурно међу њима. Више од половине објављених страница посвећено је искључиво и само Милошевцу и Милошевљанима. Мало је села која су тако дубоко и темељито у књиге ушла.

Публицистика је још једно подручје, још један изазов духа коме Марко није одолио. И у то подручје га је увела љубав према завичају и тежња да се забиљежи све што је вриједно памћења и трајања.

Марков стваралачки опус обухвата 27 књига од поезије (Рат и око, То је лако, то зна свако и Поткивање птице), преко прозе

(Бунари и брегови, Зло у крви, Свици и Тесла у ванвремену, Испред и иза брда, Писма и страхови Аксентија Модричанина и Слике и праслике), затим антологија и есејистике (Пјесмарица – избор из поезије модричких пјесника, Са таласа модрог града – пет књига поезије савремених пјесника, Прогледи, погледи и огледи, Ухваћени бљесци и одбљесци, Негација празнине – жвот и стваралаштво пјесника Здравка Гајка Поповића, Живот у поезији – неке теме у поезији Тоше Јовановића), па етнографије (Отворене куће спавајуће, Ботаника мога краја, На окупу – прилог за родослов породица у Милошевцу) до публицистике (Фк „Посавина“ Милошевац – пут до друге лиге, Посавски славуји и Културно умјетничко друштво Милошевац, Копнени Магелан – скица за портрет новинара Мише Даниловића, Модрича – води: кроз град и вријеме, Фк „Посавина“ Милошевац (1948 – 2018).

Глигор МУМИНОВИЋ

Свет у којем живимо виђен кроз исцелитељску читанку

Рукопис *Како до природног живота* има три дела, три тематске целине. Прва је *Кружни токови живих бића*, друга *Кружни окови живих бића*, и трећа *Кружна исхрана живих бића*. Те три целине су комплементарне. Оне се прожимају, допуњају и једна другу одређују. У свакој је кружење, односно, кружно кретање, окови који спутавају, ограничавају сва жива бића, првенствено човека и човечицу, животињски, биљни и свет инсеката и микроорганизама.

У првом делу рукописа, аутор, попут највећих мудраца, разоткрива систем по којем овај свет функционише: “У макросвијету планета, сателита, звијезда, галаксија, млијечних путева и бескрајног свемира, све је регулисано по узајамном ђеловању у простору и времену.”

Наравно, “регулисаност” није сама по себи, ни од себе, него је устројио Творац, тако да постоји сила која све држи на окупу: “Све је у покрету, и везано неким јаким, невидљивим силама.

Ништа није случајно. Све је да-то и задато, увезано, повезано и међузависно. Нема ништа спорадично. Све је оригинално, прецизно, јасно и јединствено, у складу са природним законима Творца. Све је складно организовано и моћно, све се допуњаје и преплиће невидљивим ђеловањем, све је сигурно и поуздано.”

Наравно, планета Земља је само “дио духовног система у свемирским размјерама”. По аутору, она “има своје очи, крила, сузе (извори), мокраћу (океани), заштиту, ауру (ваздух), косу (шуме), длаке (ливаде), вулкане (чиреве), центар (ужарена маса) и тако даље”.

Творац је регулисао живот на планети Земљи тако што је одредио изворну енергију за човека, биљни и животињски свет, свет инсеката и микроорганизама. Одредио је и дао светлосну енергију Сунца, Месеца, звезда, топлотну, ваздушну и водену, улогу и моћ, и покретачку снагу, свима, а нарочито човеку.

Међутим, човек, својим миленијумским боравком на планети Земљи, све чини да не поштује Божје законе, већ демонске, тако да данас, на Земљи паралелно егзистирају два система, природни који је Творац дао, и вештачки који је човек наметнуо и толико је јак да је малтене “вештачког” човека створио. Паралелно егзистирају природни и вештачки системи, верски, друштвени, социјални, економски, научни, политички, национални, банкарски, здравствени, пољопривредни, информациони, образовни, одбране, и тако даље.

Човек све више чини да потпуно онеспособи природни систем Творца, што потврђују бројни докази аутора, да их сада не набрајамо, и речи, да их наведем: “Човјек прави своје изуме и

апарате, подстакнут демонским силама, да конкурише Божијим уређајима који су универзални, и за демона (шејтана, сотону, врага) недоступни.”

Нема сумње да је аутор пре за природна знања, него за вештачка, да је пре за природне науке, него за лажна знања.

“Оковима живота, живих бића” аутор се делимично бави у првом делу рукописа, а апсолутно у другом делу. Бави се свиме, што човека спутава, ограничава, окива, понижава и чини испразним.

Аутор наводи сијасет доказа, а између осталог, на једном месту каже: “Демонски систем прави фарме (логоре за животињски свијет), градове (логоре за људе) са фабрикама, лисицама, у виду пара и злата, плантаже за биљни свијет, тровачнице свега постојећег (биљке, плода, воде, ваздуха, топлоте, свјетлости).”

Аутор с правом констатује, да је данашњи човек “отргнут од традиције, природе, љубави према земљи, и Бога Свесадржитеља. Човјек, мисли да је слободан, а окован је ланцима, који обухватају цијелу земаљску куглу”.

Није тешко закључити да висока технологија, развој науке и технике, угрожавају живот на планети Земљи.

“Ђецу учимо само вјештачким наукама и системима, у школама, што значи да немају природна знања која нуди природа Божанског система”, вели аутор.

Аутор ову тврдњу, у другом делу обимног рукописа, широко поставља и разрађује, од констатације да су све државе света вештачке творевине, до њиховог организовања, у виду Уједињених нација, које нису ништа друго него “параван и маска за завођење, злоупотребе и искориштавања”.

После свега, треба рећи и ово: прва и друга тема поткрепљене су пословицама и изрекама из народног живота, илустроване цртежима и мапама света и појединих држава, а за поставку друге теме, аутор је нашао упориште у

Библији, Новом завету, конкретно у Откровењу Јовановом.

Како се прва целина књиге прожима са другом, тако се трећа, *Кружна исхрана живих бића*, преплиће са првом и са другом темом, јер из њих произилази и у њих се враћа. Јер, природни систем, који је Свевишњи створио, истовремено је и извор живота живих бића и услов њиховог опстанка.

И овде постоји паралела, природна и вештачка исхрана, од свемирске, светлосне и топлотне, до ваздушне и водене енергије. Од исхране, како аутор каже, физичког тела, до исхране духа и душе, која је можда значајнија од исхране физичког тела, како човека и човечице, тако исто и животиња, биљака, инсеката и микроорганизама.

При разради ове теме, аутор не пропушта прилику да истакне да је пост један од предуслова за изградњу здравог тела и мирног духа. “Зато људи више оболијевају од ситости него од глади. Једемо велике количине хране, без укуса и мириса, изворне природе, а још када се храна посоли, зашећери и зачини вегетама, ето ти слабости за дух и душу и тиме физичко

тијело.” Такође, аутор не пропушта прилику да каже да без љубави и милости нема здраве исхране, да су мисаони процеси тесно повезани са здрављем, да оптерећују дух и душу, да важну улогу у животу играју секс и парење, као и снови које човек сања. Зато, у овом делу, снови заузимају посебно поглавље. Често, њихово тумачење личи на неку народну загонетку, пословицу, него на голо објашњење. Као, на пример, ако сањаш Енглеца, то значи да те пријатељ вара. Ако сањаш паприке, чувај се жене. Или нека друга тумачења, као: “Веслати, посао без користи”, “Сјену хватати, превариће те”, “Вргање, дубока старост”, “Похвале примати, бићеш преварен”, “Вола у јарму, женидба”, и тако даље.

На крају, рукопис препоручујем за штампу из оних разлога, из којих је сам аутор, Ненад Јањетовић, исцелитељ из Сводне, своје “токове”, “окове”, “исхрану” посветио “свим узрастима, погледима, схватањима и образовању, како би разумјели себе, природу Божју, дрскост демонску, и Божји план чији смо ми извршиоци”.

Тихомир Левајац

Милош МИЛОЈЕВИЋ

Медене долине

Међу стадима дјеца,
међ’ брдима већ старци.

У неке тешке зиме,
мртве птице пртинама
попдсјећају на претке
и помене о њима;
љети као да смо
планински висови
у брђанским пјесмама
и у опоменама.

Колико мириса трава
и немира цврчака?

Дочекивања стада
с пропанака и пашњака,
љубави чобаница
младих и торара;
толико пјесама о зборачима
о косцима и бритким косама
у нашим Меденим долинама,
колико пространства
ових долина у нама.

Како сте, има ли код вас кризе?

Довољно је да човјек само једном „прође Босном (и Херцеговином) кроз градове“, или бар кроз Брчко дистрикт БиХ (који већ годинама има амбицију да постане оглед за углед) па да буде (и луд и) збуњен).

С једне стране, на улицама је све више нових ципова (са затамњеним стаклима) и аутомобила, људи и даље путују и на море и на планину, славе се годишњице, јубилеји, нове године и остали празници, кафићи и кафане (којих има на сваком кораку) су дупке пуни (једино су хотели изузетак), сваки пролазник разговара на мобилни телефон, док остали четују на Интернету, или су на Skype-у, на Facebook-у, MySpace-у, или Twitter-у,... Банке, микрокредитне организације и штедионице рекламирају се на сваком кораку, хвалећи се да им расту и штедња у домаћој валути и девизна штедња.... На сваком кораку оснивају се факултети и универзитети и свако од нас је бар на једном од њих или професор или студент... Па, ко ће рећи да овдје станује било каква криза, а поготово финансијска и економска?

С друге стране, све је више бескућника (за које нико и не размишља да направи азил) који се не стиде да пребире по контејнерима или да траже милостињу. Многи дојучерашњи радници постају „технолошки вишак“ (као да нам технологија тако брзо напредује да су само радници

сувишни), боље рећи иду на улицу или да обијају врата бироа за запошљавање. Привреда нам је на кољенима (плашим се шта ће бити ако је оборе на леђа), част ријетким изузецима који се још увијек добро држе, или онима који се само придржавају... Свако нормалан би рекао да је у питању дубока криза.

Заправо, има ли кризе или кризе нема? Јесу ли грађани (или су само у питању појединци у великом броју) богатији од државе, од које траже све оно што би она, по дефиницији, требала да им пружи. Је ли нам сива економија толико „поцрнела“, да је и сама држава немоћна у њеном свођењу у законске оквире? (Неко би чак рекао да нам је сива економија тако добро организована да се не зна да ли припада владином или невладином сектору). Рекло би се да кризе свакако има. А, ако је има, каква је то криза? Да ли је у питању само финансијска криза, или криза буџета, или је криза инвестирања, или криза коњунктуре, или је дубока економска криза,...? Уз сва ова обиљежја, није ли у питању и много дубља криза: криза морала, криза правих вриједности, криза ауторитета,...?

Било како било, и у овој земљи криза постоји. А кад је криза, сваки иоле одговорнији домаћин ће рећи да се мора нешто озбиљно урадити да се преживи и опстане и у условима кризе. Свака криза најприје тражи да се штеди, да се откривају неискоришћене унутрашње резерве, да се некако дође до новца и да се он улаже само у оно што ће нас најприје вратити у живот. И, свакако, да се не краде...

Кад је у питању штедња, најприје се мисли на штедњу тамо гдје има највише простора за уштеде. А то су, свакако, државна управа, јавне установе и предузећа, једном ријечју, јавна администрација. Вјероватно да у

тој области постоје и нерационална запошљавања и вишкови запослених. А данас уопште радити, а поготово у јавној администрацији, је велика привилегија. (Неко ће се горко нашалити, па рећи да ни њима није лако јер имају само једну релацију: кућа – посао, посао - кућа. А шта да раде они који немају ни кућу ни посао?). Још кад се има на уму да тај посао прате и велике привилегије (разни додаци на плату, накнада за одвојен живот, коришћење службених телефона и аутомобила, дневнице и трошкови путовања и сл.), заиста се очекује да најприје у тој области започне стезање каиша. Међутим, овдје постоји један озбиљан проблем: Како у изборној години, а она је нажалост сваке друге године, не запошљавати „своје кадрове“, како не „награђивати заслужне“ кад ће нам донијети „побједничке гласове“? А о смањивању плата, или не дај Боже о отпуштању с посла, да се и не говори... Па, зар се и у политици, као и у природи, не води жестока борба за опстанак (на власти).

Откривање неискоришћених унутрашњих резерви је за доброброг домаћина значајна мјера за преживљавање у вријеме кризе. А, голим оком се може видјети да код нас постоје значајне неискоришћене резерве. Многи изграђени погони, па чак и цијеле фабрике, стоје као „споменици крајпуташи“, а и посљедња пара из државних фондова улаже се у нове зидове који ничу на неуређеним ливадама. Лако се може утврдити који од постојећих „споменика“ вриједи а који не и у који од њих треба уложити и ту посљедњу пару. Није мали број привредних субјеката (и малих и великих), у којима још има шансе да се постојећи радници сачувају, па чак и да се нови запосле, уз малу помоћ и подршку државе. Али, проблем настаје када треба провести процедуре: тендере, јавне

НАПОМЕНА

У прошлом, броју 5 ревије „Сутра“ објављена су два непотписана текста – уводник на другој страни „Избори (се)“ и „Које је боје мој контејнер“ чији је аутор Стеван Р. Стевић, књижевник из Брчког. Извињавамо се аутору и читаоцима.

позиве, интервјуе... Тада, нажалост, важе нека друга правила, па и оно мало новца који се може усмјерити у преживљавање, често заврши на ливади. Да ли су ове процедуре извориште или утока криминала и корупције, или се они овдје само испољавају?

Без свјежег новца нема ни го-лог преживљавања, нити било

каког развоја. А до новца се не-како мора доћи: Или се нешто мо-ра продавати, или ће га неко сам донијети (ко и одакле, то је дру-га прича), или се мора позајмити. Друге нам нема. А онога који не-што има, који нешто производи и може да прода, поготову онога који може да производи за извоз, држава мора подржати и додатно

га стимулисати. Мало по мало, то-чак развоја се мора покренути.

Зато, прво треба да преживи-мо кризу, а о развоју ћемо касније, поново као некад, ковати плано-ве и доносити развојне стратегије. Само да нам за то вријеме, због кризе, кућа не постане дом за вјешање...

Стеван Р. СТЕВИЋ

БОГИЊА ВОДА

Вода ти је од земље старија планете нам на води завиде све је земља једном уништила само вода овде је вечита вода ти је светска шеталица за њу нигде нема препрека нит у земљи нити у ваздуху нит у биљки нит у човеку. Вода прође кроз бетон и гвожђе а времена има кол'ко жели зато вода никуда не жури вода ваља дрвље и камење она сноси брда и долине она узме што човек направи без ње ништа живети не може она кружи, никуд не одлази помало је краду ванземаљци и са њоме шверцују космосом однесу је на друге планете ал је тамо задржати не могу као псето она им побегне и опет се својој кући врати њена кућа то су наше очи којима је боју одредила не треба јој хиљаду живота вода има један живот вечни и живи га разним облицима вода ти је и од ватре јача води ватра ништа и не може јер је вода увек побеђује вода гаси све осим камена њега пали у креч га претвара он је њезин први комшија. Вода нам је стражар на планети сваког живог она контролише људе, биљке и све животиње свакога је узела под своје и сви су се са њоме венчали нико без ње никуда не иде она ј' сведок свега што је било и сведок је свега што ће бити.

Свакој храни вода је основа и без ње је опште не би било. На планети не би се живело када воде на њој не би било. Прва своја дуга путовања чинили су људи помоћ воде вода их је планетом водала са разлијем светом упознала вода им је очи отварала. На земљи је било господара Ал' ко вода такав се не рађа. Вода ти је власник планете свему живом судбу одређује к'о што ј' власник нашије' живота вода даје али и узима она руши бесправне градње и кажњава земаљске грешнике а многима и опрашта грехе, ваљда оним који се покају. Вода богу угони дугове јер је она божија сестрица за то ј' вода код нас женског рода. Нису глупи стари Египћани поштујући више богова клањајућ се и Нилу и Сунцу највећима а и најјачима Нил је за њих исто што и вода а Сунце божије око ал је вода десница му рука што све друге обавља послове контролишућ живот на планети. Од сада је то моја богиња од сад ћу се њојзи клањати сваког јутра и сваке вечери и свакога дана више пута. У сновима са њоме ћу бити без ње више никуда не идем нит ногама нити у мислима куд год пођем вода ће ме пратит и гдје дођем она ће ме чекат. Символ воде зна се да је риба

што човеку испуњава жеље
Прва жеља не умри од жеђи
Друга жеља не умри од глади
Трећа жеља живот у љубави.
Кад је Сунце око божије
а богиња вода на планети
бог би мого бити у ваздуху.
Он је онда власник дисања.
Брат и сестра са нама владају
за времена вјек и на вјекове.
Вода је та што земљу окреће
према Сунцу божијему оку
да би Сунце живот надгледало
докле Месец контролише снове
јер је Месец слуга божији
за то су му непотребне очи...
(незаврђена поема)

Милан СТЕВАНОВИЋ – ТРНОВИЦА

О аутору

Милан Стевановић рођен је 1946. године у Трновици код Зворника. Објавио је самосталне књиге:

„Део сна“, „Загонетка хаоса“, „Тачке гледишта“, и „Ствари стоје овако“ (поезија), „Црно – беле туфне“ и „Девети живот“ (афоризми).

Поезију, афоризме и приказе књига објављивао је у разним књижевним листовима и зборницима.

Оснивач је Књижевног клуба „Јесењин“ и главни и одговорни уредник листа „Јесењин“. Живи и ствара у Београду.

ПИСЦИ СУ ЛЕГИТИМАЦИЈА НАЦИЈЕ

(Ријеч на отварању Сајма књиге у Бања Луци)

Поштовани љубитељи књиге!
Драге колеге писци и драге колегинице писице!

Уважени издавачи!

Отварамо данас овај празник писане речи, празник илустрованих емоција, празник уређивачке мудрости и издавачке испрениости, и најзад, празник ваше читалачке радозналости.

Једном речју празник КЊИГЕ.

Сваке године у оваквој прилици треба да се сетимо првог српског министра просвете, Доситеја Обрадовића, и његових речи: КЊИГЕ, БРАЂО МОЈА, КЊИГЕ, А НЕ ЗВОНА И ПРАПОРЦИ!

Али, које и чије књиге, препаметни Димитрије?

Нема у лектири Његоша, нема Ђопића, нема Цанкара, нема Кочића!

Недавно је објављено да је до лектире догурала и једна естрадна звезда!

Кинези су измислили паролу „Нека цветају сви цветови!“, рачунајући да паметни издавачи знају да и понеки коров цвета!

Зашто онда не бисмо приграбили мало слободе и парафразирали Првог нашег Министра просвете, па узвикнули: ПИСЦИ, БРАЂО МОЈА, И ПИСИЦЕ, А НЕ ЕСТРАДНИ ЛИСЦИ И ЛИСИЦЕ!

Да дани овог празника не буду само дани књига, него и дани аутора, писаца, оних мученика који цеде своје душе и своје животе, да би капима свог талента улепшавали, богатали и лечили наше животе.

Писцима се може подићи споменик на Калемегдану, али им се не сме рушити споменик који свака нова генерација мора да носи у својој емотивној торби, на путу кроз живот. Велики писци треба

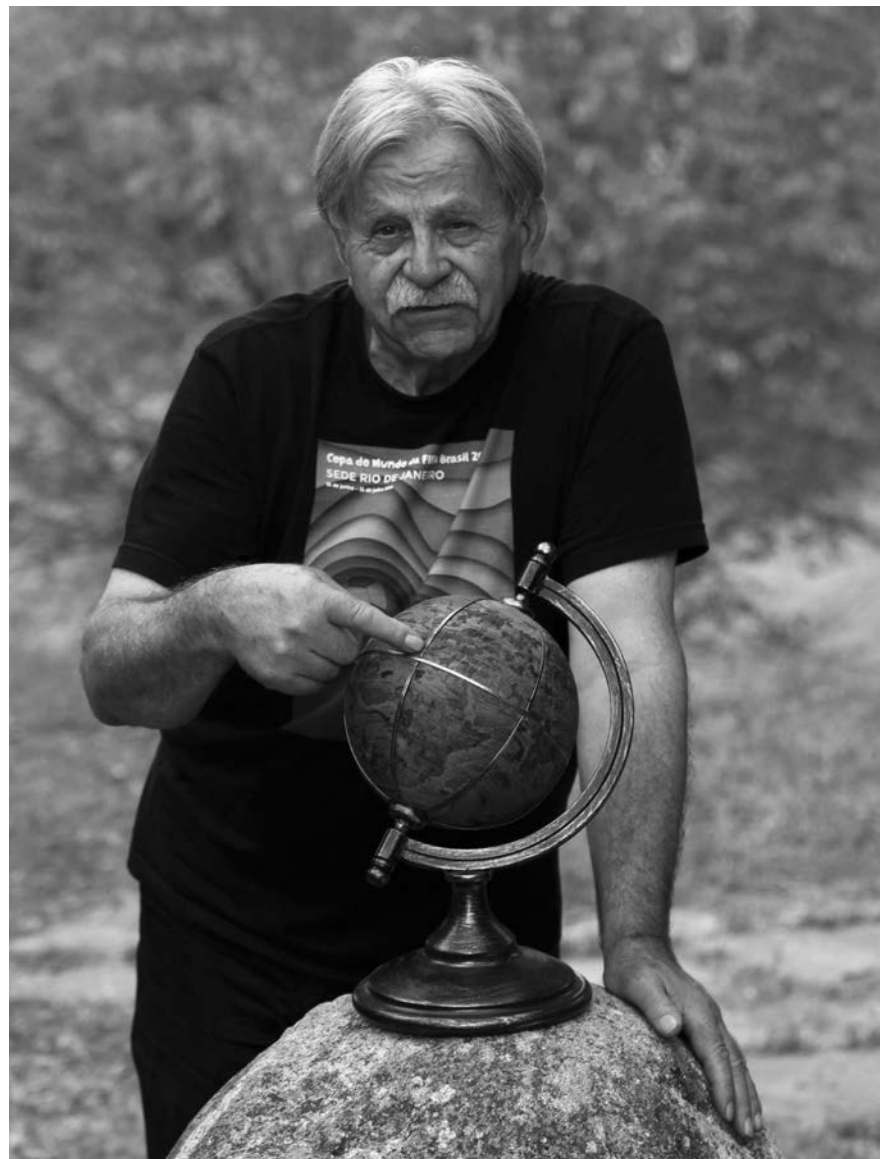
да живе у учионицама и читаоницама, у декламовању и памћењу, у сталном разговору са читаоцима. Његошу и Ђопићу више није потребна слава, њихова слава је нама много потребнија! Ако њих избацимо из лектире, су чим ћемо изаћ пред Милоша?

Нема писца који не мисли о слави, говорио је професор Рашко Димитријевић својим студентима, а затим додавао: “Књижевна слава је једина у коју ништа туђе не улази. Ахил је побеђивао Тројанце помоћу Ахајаца, али Хомер је сам

створио Илијаду, и да није Хомера, ми не бисмо ништа знали о Ахилу.”

Данас се могу чути гласови да Хомер, као писац, није ни постојао.

То говоре они покондирени мислиоци који негирају и Вука Караџића, и којима смета што се зна да су најбоље наше народне песме испевали слепи Филип Вишњић и Старац Милија. У свом слепилу ти новотворци би да све почиње од њих. Зар нас то не подсећа на увек актуелну политику и трапаве новополитичаре који се, у свом победничком

узбуђењу, понашају као да од њих све почиње, па педантно бришу “рецидиве прошлости”. Тако и Вук и Ђопић и Његош испадосе рецидиви прошлости.

Ево неколико примера како би требало “друштво”, дакле политика, јавност, нација, да се понашају према својим великанима.

У Москви на Арбату, у кући, у којој је кратко време боравио Пушкин, може се чути са магнетофонске траке: “У овој кући је Александар Сергејевич два месеца био срећан!”

А ево још лепшег примера како се чува култ великог писца, и то не свога. Мада се за Шекспира не може рећи да није и Француски, и руски, и српски писац, на неки начин. Али, само су се Французи сетили да у Булоњској шуми подигну „Шекспиров парк“, у коме расте и цвета биљни свет из Шекспирових драма.

Писци, наравно, живе и кроз своје јунаке. Ако желимо да неки писац живи и после смрти, морамо обезбедити да његови литерарни јунаци оживе.

Када публика посети Дулчинејино имање у Тобозу, сети се најпре Дон Кихота, али онда и Сервантеса.

У соби Шерлока Холмса у Бекер стриту у Лондону, налазе се и слике аутора Сер Артура Конана Дојла.

Ко у Ваљеву прошета поред бронзане Десанке Максимовић, осмехнуће се и одрецитовати “Не, немој ми прићи, хоћу издалека...”

А догодиће се и да јунак сасвим надживи свог аутора, па је и то величанствен пример признања писцу. Само ће ретки шетачи у лондонском Хајд парку, кад налете на споменик Петру Пану, знати да га је измислио сер Џемс Метју Бари у роману “Бела птичица”.

Или, кад унук својој баки испред кавеза са лавовима у Зоолошком врту каже: - То је онај лав, нарогушен и љут сав! А кад га бака пита ко је написао ту песму, он каже: - Деда!

Сећање на велике писце чува се и у анегдотама. Тако се употпуњује слика о карактеру и приватном животу стваралаца, о коме се најчешће не може готово ништа сазнати из литературе коју су писали.

Једног дана поштар је Виктору Игоу уручио писмо на коме је стајало написано: “Највећем француском песнику”. Иго није ни отворио писмо, него га је послао Алфреду де Мисеу. Мисе га такође не отвара, лично га предаје Ламартину, а Ламарти га сутрадан шаље Виктору Игоу. Иго је, најзад, отворио писмо, и насмејао се. Писмо је било упућено неком стихоклепцу који се сваке недеље оглашавао песмуљцима у једном познатом листу.

У опроштајном говору над гробом Душка Радовића ја сам предложио да упомену на великог писца чувамо тако што ћемо сваке године на Звездари орати једну њиву, сејати пшеницу, па кад сазри жети је, млети и месити хлебове, и делити их бесплатно београдској сиротињи. Чак сам рекао да би све те послове требало да ради београдска омладина, да се млади људи радом одужују свом песнику, јер толико душе у једном Радовићу и толико рада у једном Душану тешко да ћемо ускоро имати.

Сутрадан ме један шаховски ортак, који ради у СУП-у, обавестио да пазим шта причам преко телефона, јер су ми прикачили прислушкивач.

Упркос свему глас и мисао Душана Радовића живи у народу, као лепо сазнање да су писци легитимација нације!

Као потврда истине, да писмен народ чита, а неписмен слуша!

Као истина, да писмен размишља својом главом, а неписмен туђом!

А као ватрени противник сваке врсте затварања, проглашавам овај Сајам књига – отвореним!

Љубивоје РШУМОВИЋ
(Септембра 2018.)

ХИЛАНДАР

Од истог бљеска једни изгубе вид
а други ни да трепну.

Тамо гдје су сабрани сви наши почеци
и уздарја
и сви наши видици
има храм који из потаје додирује
вјечност
скривену у призми.

У огледалу земље вјечност огрнута
молитвом
и молитва огрнута вјечношћу.

Двоструке степенице ткане
јектенијама
надвисују сажвијежђа
у причи која се не завршава
у бесконачности.

У огледалу воде одраз Растка
и шапат из камена
у такту тропара Светом Сави.

Тамо гдје једино допиру звуци
нечуја
са друге стране свјетлости
пуца видик што милион пута
надмашује очи
изрезбарене у правремену.

У огледалу ватре расут пепео
из којег се поново рађа
народ неба

Док је градио храм
Растко је из будућности
слушао хор
оних који ће до смрти остати
слијепи
да би чвршће срастао камен.

У огледалу неба постоји пут
који се наслућује при пуном мјесецу
тамо доље одакле крећу све стазе у
висине.

Храм спојен у једну кап која се отиснула
према горе
попут зрна са лозе Светог Симеона
која поново ствара живот из бљеска.

Оног истог од којег једни изгубе вид
а други ни да трепну.

Миладин БЕРИЋ

ВУЈАДИН

Запамти ли ти Вујадина? А, нијеси; окле ћеш га памтити. Ја мним да ти није било још три године кад је умро. Изгуби вала лудо живот. Збоде га во. Имао је злочеста бика, кога је, веселник, пазио као најрођенијег. Ушао он у шталу код њега да му метне сијена, сагео се да покупи испод јасала оно што је бик ишћушко, а бик хитни рогом па несрећника потрефи тачно испод браде. А имао је шиљате рогове; за своју несрећу Вујадин му их је заоштравао турпијом, јер му је био добар бодач. Шта му је онако старом требало да то ради, Бог зна. Шта ли ће њему нека борба бикова. Срећа његова па се није напатио, јер га је бик намјесту преклао. Још му је лупао, онако на рог набијеном, главом о јасле. Нешто се не сјећам ко га је ту нашао и како су веселог Вујадина кутарисали отале. Ја, силни Вујадин да тако настрада. А вјерујем, кад би га шчепо за рогове, могао би га оборити. Таква је то снага била и такав људски бијес. Та, је ли остала прича, како је, док је био на робији у Зеници, а одлежао је сиромас осам година на правди Бога, износио на трећи спрат по четири вреће цименте. Је ли то била истина, не знам. Додуше, то је причао Ђотун који је са њим робијао. Није покојни Вујадин то ни потврђивао, ни порицао. Само

би се, кад би га то упитали, смјешкао: „А товарио је на ме свак ко је стио. Имао сам наопако тог живота ко коњ. Могао ми је вала Бог мјесто снаге дати и мало мозга, бар колики је онај пилећи. А овако тегли цијелог живота. Па нијесам ја узалуд пјевао: „Нема гроба ће нијесам куко; нема воза што ме није вуко, ни пендрека што ме није туко“. Таква ми је зар судбина. Да самар с неба пане, по врх би мене.

Бијаше ту у кући покојног Лала сијело. Искупила се сила момака из сусједних села. Дошли момци да се састану с ђевојкама, да запјевају, заиграју, поведу коло. А код нас, фала Богу ђевојака ко цвијећа. Јес, али дошао је и Вујадин, а кад је он ту, онда нема ништа ни од пјесме, ни кола. Сијело је око њега. Љуте се ђевојке, дошаптавају се: куд је овога старог ђаво донио вечерас; не веле нам ноћас сјести с момцима.

Окупили се ми момци око Вујадина да нам прича. Јово ти је ту главни за причу. Вјешт је да извуче из човјека сваку тајну. А тај би и из јалове кобиле извуко млијека.

„Вујадине, кућо поштена, причај нам како ти је било на излету у Зеници. Мора да је тамо била љепота док си се толико задржао. Одсјео си напамет тамо читавих осам година. Реци нам је ли истина то са циментом што је Ђотун причао?“

„Немојте ми на Ђотуна. Фин је то и поштен чоек. Не баста њему лагати. А је ли ту говорио истину, то не знам. Али знам да је тамо било понекад и лијепих доживљаја. Знали смо се ми и нашалити, и поиграти. Рвање нам је била омиљена игра. Е, па није да се фалим, али, тако ми Бога, са мном нико није могао. Бацао сам их као рукавице. Не кажем, било је понекад и туче. Ни ту ми није било мане. Биле су то, како «но ви кажете, фер борбе. Нијеси ништа смио узимати у руке, него само шакама, па ком» опамци, а ком» обојци. Јес неки Сарајлија однекле нашао повелику чивију, па ме мало боцнуо у леђа, али није му више падало напамет да то ради. Добро сам га излемао. Јесам и ја одлежао у затворској амбуланти петнаестак дана. Била је чивија зарђала па ми се загади рана. А и она бијаше дубока два-три цента. Не виђех окле извади чивију, па ме пас изненади. Али, и он је добио. Док сам ја лежао у амбуланти, он се вукао по дворишту ко пребијена кучка. Ђотун ме спаси од веће робије. Да ме не заустави, свашта би било. Можда бих га и убио, а онда ето ти нове робије и зла. Не волим преваре; то је курвањски.“

„Добро ћеде, опет ће Јово, но дај нам ти реци нешто о неком руму. Је ли истина да си у душку попио литар рума?“

Вујадин се весело насмија. Узео од Јова понуђену цигарету, здроби је међу прстима, а онда је стави у лулу.

„Истина је. А, моје лудости и кеџчијања. Бијаше с нама у затвору један Сремац. Добио он пакет од куће, а у њему, поред осталог и комадина шпека. Има подланицу дебео. Тече нама вода иза зуба док гледамо ону љепоту. У неко доба овај Сремац, чини ми се да се зваше Шањика, завика мени: 'Чуо сам да се хвалиш како можеш попиту литар рума. Ако попијеш одједном, сав овај шпек је твој.' Ама, људи, нијесам никад ни споменуо тај рум. Одакле му то, шта ли је стيو са мнош, ђаво зна. Не кажем да нијесам некад волио попиту пиће. Али сам, брате, пио ракију или вино. Рум нијесам никад ни пробао. Кажу да је то гадно пиће. Он и крушковац су најнезгоднији. Некако су масни, тешки. Елем, заголица то мене, зинула ми, да опростите, гузица на онај шпек, ко кад је добар. Ама ћу богами пробати. Е, окле се нађе рум, ко га набави, не знам. Изгледа да су то некако преко стражара набавили. Вујадине, кажем себи, уфатио си се у коло, а сад играј. Додадоше ми ону боцу с румом. Прекрстих се два.-три пута и кажем Шањики да је код Срба обичај да се прије сваке чаше прекрсте, а у памети, које ево и немам, мислим да ми је то смртно причешће, и нагех. Бог ми душа, некако ми се у почетку ослача, али кад спаде на дно боце, мука ми. Не дају ми да предушим, а волио бих узети зра-

ка него ишта. Соколе ме ови око мене: ха соколе, ха соколе. Испразних је богами. Шањика држи шпек на крилу и пружи ми га. Ама, није, људи, ни трунке од њега zaloжио. Поштено си га, вели, зарадио и нека ти је на здравље. Е, тад сам видио да се није радило ни о каквој превари, него је неко чојеку рекао тако и он је стيو да провјери. Доби он кроз неколико дана други пакет. Извади и из њега један онај пар кобасица и даде ми. Е јасам сам се тих дана гостио шпеком к'о никад. Ни код мајке ми није било тако. А питаш ме је ли ми било мука од рума. Није, тако ми Бога, ко да сам попио литар млијека. Бијаше ми мука док сам испијао оно са дна, али касније ништа. А она сланина, шпек како га Сремци називају, врати ми снагу и живот. Вјерујте ми да ме је то погонило бар два мјесеца. Можда сумњате у ово, па ено вам Ђотуна нека вам он исприча. Ако и њему вјерујете. А рекао сам вам да је поштен и да му не баста лагати.

Де ми додај још један тај цигар па да се разилазимо. Дочекасмо зору. Ваљу и сјутра нешто привриједити. Ако ништа друго, а оно зарадити до ручак. А ви млади ћете, знам, спавати до подне. Лако је вама кеџчијати. Нађете нас старе и шегачите се с нама.

Момчило ГОЛИЈАНИН

Сандре СТОЈЧЕВСКИ

МАКЕДОНСКИМ ПУТЕВИМА

Зар се кримице наш брат скоковито
пребацује у друга царства, под мишицом
гужва шуштаву змијску кошуљу?
Чуди ли се: за кога то стрпљиво

од искони резбаримо дубоко
храстово ведро? На љутом ветровитом
ужету, уз зарђало бакарно
сандуче, свиће твоје колена,

запахнуто неким неовдашњим
надахнићем. Рђа ли,
затурен у семењу, наш брат,

који нас поверљиво осветљава оштрицом?
Лети шева, пуж стоји
на свом трну, на свом небу – бог.

ИГРА ДЕТЕТА

(Према графици Симона Шемова)

Оно што ја могу иза мреже
с напором да разазнам, Симоне,
јесте некаква бестрагија. Трља
очи твоје разиграно дете, смишља

коначно разрешење, открива
наспрам сунца забаћени кључић,
маше над једним поспаним народом
великом варницом, налаже игру:

да дигне увис мемљиву књигу,
да стигне до залива плаветнила,
да једном већ стави прст на чело.

Две приче али иста ноћ у обема,
само је дете наспрам трепераве виделице,
а мора и планину, и цртеж, и песму.

(Препев Ристо Василевски)

О аутору

Сандре Стојчевски рођен је у Студеној Бари код Куманова 16.09.1948. Пјесник, књижевни критичар, есејист, антологичар, полемичар и преводилац. Аутор је 17 пјесничких збирки, 15 књига поетских текстова, есеја, критика и полемика. Објављено је више избора његове поезије, као и другог стваралаштва у Македонији, као и изабрана дјела у шест томова, као и десет избора поезије на страним језицима. Састављач је једне обимне антологије поезије Македоније, те сличне књиге есејистике и критике. Добитник је свих најзначајнијих награда за поезију и критику у Македонији, а освојио је и бројне награде у иностранству. Носилац је друштвеног високог признања „Свети Климент Пхридски“ за животно дјело.

ПИСАЦ ПРИЧА

Посрнуо сам и пао на уста и осјетих укус приче.

Није лако бити мамуран писац у овом граду. Није то нигдје лако. Сувог грла, сузних очију, празних џепова и стомака, кружио сам око знаменитог хотела и нико ме није позвао на пиће. Пожељех да са неким размијеним коју ријеч, да се огријем на ватрици разговора. Пусте жеље, све је залеђено. И причу су затворили у сандук од леденог стакла. Дахћем као жедан пас покушавајући да је одледим и у живот вратим. Зло је и тешко без бајке.

Дајте нам бајку да не бисмо помрли од судбине.

Моје познање је прича од крви и меса која скакуће и лети као непозната појава што у себи садржи све чујне и нечујне гласове. Она је простор за чуда и велике ствари. У њој клија, расте и пуца јуче као данас. Њена величина и сјај су у једноставности. Она је лијепа, вјечито млада, неистражена и загонетна.

Недавно ме завела и одвукла у Алеју уздисаја, а само сам пошао да посјетим старе пријатеље на гробљу у Борику. Чврсто сам одлучио да то учиним тог дана и тог сата, баш зато што сам често и изненада скретао са добро знаног пута.

У Алеји уздисаја, на клупи између двије големе липе, чекало ме велико изненађење, старица са безброј бора, као да је сваки од тих уреза на лицу прича. Много прича које се сливају у тајновит осмијех. Пружи ми згужвану, али необично топлу руку представљајући се:

- Исидора Секулић.

Од тог дана састајали смо се на истом мјесту и у исто вријеме да разговарамо о књижевности, о писцима, о нама. Бијаше угодно и занимљиво у њеном друштву, а то је квариио страх да ће нестати изненада и без

опраштања, као лијепа појава из сна. Причала је као да развезује чисту, изблиједјелу мараму и вади из ње милодаре, реченицу по реченицу, које спушта пред мене као златан хљеб, колаче, сир, мед и јабуке, па радознало и са неким посебним ужитком гледа и послушкује.

То је та наша Исидора, која носи на својим крхким плећима многе хронике, битке, тајанствене и непознате историје. Од све њене муке чујем само понеки уздах, шуморење и жубор који ме збуњују и наводе на ишчекивање невремена, јецаја и крикова. Како год је умјела да чаробњачки везе спајајући пробране ријечи, знала је и да откуца тачку попут некога ко склапа препуне очи. Имала је рукопис живих слика са музиком у позадини, са топлином истине која подсећа и на бол и на лијек. Слушао сам је као да ми од њеног гласа зависи живот. Гледах у Исидорине смјерне очи, а видјех Гоју. Они су у мени расли као близанци.

Између два наша сусрета чух да неки о мени говоре као о писцу који воли гробља. То рекох госпођи Секулић. Она се осмијехну благо и подиже танке обрве:

- Није то тако лоше, стари мој младићу. Немој да зазиреш од те навике. Сви смо ми склонији покојнима и њима вјерујемо готово без сумње. Када се ја суочим са Његошем, као да стојим овако сићушна испод Ловћена који је ближи звијездама него ли мени. Владика је сам по себи планета која нас обасјава, од његовог погледа тешко је, штавише и немогуће да се сакријеш, тако да понекад осјећам и страх.

- Мене на тај начин плаше Гојине слике - рекох бојажљиво.

Исидора се загледа као да ме први пут види. Дуго је ћутала и окретала своју бројаницу.

Видјех како јој се покреће душник као да нешто гута. Најзад проговори тихо и свечано:

- Мој пријатељ, господин Андрић, носио је у себи тај страх као што храбри људи носе своју болест, ћутећи и без роптања, мирно и без публике, храбро и саможртвено. Он се никада и никоме није пожалио. Угледај се на њега и пиши, да те свијет једнако воли и поштује.

Још мало је сједила гутајући нешто неизрециво. Устала је нагло и отишла бешумно као облак који нестаје без трага. Данима, мјесецима и годинама обилазио сам празну клупу између двије липе у бањолучкој Алеји уздисаја. Добих монструозног пратиоца, без лица, који на ланцима води нека створења што нису ни људи, ни животиње.

Живећи у осами често се питам: «Шта хоће ова авет?», а она ме упорно прати и дахће ми за вратом. То је само моја прича и држим је у тајности. Нисам заборавио савјет госпође Исидоре. Али самоћа и ћутња нису лијек, ни спас. Авет расте у тој тишини. Гојини описи људских опачина и одрази личних страхова упечатљивији су и јачи од свих мојих комбинација ријечима. Сам себи личим на једну маску у безброј варијација која је, у ствари, моје лице.

Често жмирим да не видим да сам се изгубио.

То тужни клоун пред зрцалом самог себе насмијава. Нема више добре, старе публике. Претворио се цијели свијет у циркус па под небеским шатором вршишти, смије се и урла. Свако има своју тачку и сви глуме.

Побјећу у дјетињство, то су најблагодотворнији бијегови!

Радо ДИМИТРИЈЕВИЋ

ЧЕТВРТИ ЗБОРНИК

ЧЕТВРТИ КОНКУРС-ПЈЕСМЕ АНДРИЋГРАДУ

Овај Четврти конкурс „Пјесме Андрићграду“ потврђује оправданост идеје покретања Дринског конкурса упркос отвореним и притајеним оспоравањима, уз разумијевање и несебичну подршку добронамјерних, како ствараоца, тако и оних који су у могућности да помогну да поетско умотворство доспије до читалаца. Нарочито радује све бројније присуство младих и најмлађих љубитеља изражавања стихом и сигурно је да ће већ ускоро они у потпуности овладати широким поетским просторима на радост умјетности и радости живљења.

А подршка је дошла и од оних од којих има највећи значај:

Од Андрићграда, Хидроелектране и Пјесника! Од Вишеграда!

И док представљамо резултате нашег Четвртог Дринског конкурса „Пјесме Андрићграду 2018“ можемо са правом и поносно да најавимо да смо створили једну лијепу традицију-Међународни Празник Поезије у Вишеграду и у нашим срцима.

И на сваком новом окупљању у Андрићграду поводом свечане додјеле награда и Промоције новог Зборника радосно сусрећемо и препознајемо драга лица и упознавајући нова, схватамо ко-

лико смо богатији и захвалнији творцу Андрићграда и Вишеграду.

Јер, ове, срцем писане пјесме, потекле доживљавањем самог Андрићграда и његовог окружења, чине да се утире нова Златна стаза и оставља Златни траг свима који ће на осјећајан начин постати ближи овој средини и лично је обогатити и својим ријечима, на свој начин - остављајући своје Знакове!

И опет: Док Дрина запљускује ваш брод, знајте да се од вас очекује да јој узвратите из срца – стиховима!

Ваш Божидар Шкобић

ИДЕШ ЛИ РОДЕ

Мојим родитељима Јанку и Луцију

1.
Идеш ли роде
водом без брода
свијет је бордел
и непогода

има ли ико
да ти је сличан
ко нико тако
сав измагличан

о нек те свевидно
око види
на путу који
нико не види

у бурној сили
дај руку мили

2.
Дај руку мили
звјездани лујо
муњом те сили
грли олујом

потајна рука
длани јој звоне
и сва та ука
и јавке оне

што ме свете
и заносе
да газим смете

и наносе
твоје су воде
Европо броне

3.
Европо броне
прокруста лађо
сви лако броне
а ја се нађох

кроз неке шкрапе
у тјеснацима
прогнан и сапет
и са знацима

да ћу вјековат
приљбљен чврсто
јер се римујем

са својим крстом
на лађи сили
шта ли смо снили

4.
Шта ли смо снили
вилена пјесмо
у тој громили
док несам бјесмо

хтједосмо тамо
не знасмо међе
кочисмо на пут
никад непређен

душом луњало
псето риђе
стари шуњало

ни од ког виђен
сном се провуче
лакоми вуче

5.
Лакоми вуче
све би ми узо
а ја се вучем
за својом музом

брате вучило
несита ало
и Јабучило
теби је мало

љуљаш палубу
душо ланета
на твоје зубу

дуби планета
да је просине
игром висине

6.
Игром висине
сјени игрива
коњику сине
око и грива

бане кочија
из мога ума
шумо ничија
на крају друма:

од сновља двери
душу да храним
Словом Твојим

сунцограним
а нада вуче
распети Суче

7.
Распети Суче
Судњи Усуде
сиједе сучем
а још ми суде

И ко ће да ми
нишчем подари
радост у тами
гдје су водари

Свјатаго Вожда
сустадо стадо
рад ког си можда

залуд пострадо
Боже висине
Оче и Сине

8.
Оче и Сине
Тројични виде
бих да разминем
луде невиде

што ми на очи
међу сијери
те ме расточи
несмир звијери

Кажеш са иња
и веље драме
душа пламиња

посреди таме
кад увећава
дивља мећава

9.
Дивља мећава
распукли пути
бијели свати
језде крилати

кроз моје бурне
дане олује
и ноћи урне
да одболујем

узме ме несна
свевидна луна
нетварна пјесна

маглине пуна
о ево ријеч
ево излијеч

10.
Ево излијеч
и часно вино
из тајне ниче
тијело ино

То једна позна
мисао чека
да је препозна
другост нека

гдје општа моба
ране лијечи
воза ме доба

лађом ријечи
извидаћемо
из вида ћемо

11.
Из вида ћемо
у вид виши
ући кроз Тебе
и бивше смрти

само смјернији
дубоко тиши
мало озебли
на оној црти

до које смо се
кадикад пели
невидни посве

и заблудјели
о та је ријеч
дубока сијеч

12.
Дубока сијеч
просине дубље
кад уждију се
очи – зубље

И тече ватра
из потока
и пјева чаша
из крвотока

мири дубина
из врела светих
као Дух Свети

кад на те слети
да склони кљове
епохе ове

13
Епохе ове
беспутни пути
нимало нови
и ја слутим

она ми слове
издике лаке
а ја о Слове
орах облаке

хтједох до краја
смисао дубљи
молих за трајан

знамену зубљи
зубљи за ове
мрачај кровове

14.
Мрачај кровове
осини душом
ко Стари Словен
кад би ушо

у огња храм
да ватру иште
и да му плам
за огњиште

Невјеста мати
што се зари
са светог мјеста

изван ствари
до Неба оде
идеш ли роде

15.
Идеш ли роде
Дај руку мили
Европо броде
Шта ли смо снили

Лакоми вуче
Игром висине
Распети Суче
Оче и Сине

Дивља мећава
Ево излијеч
Из вида ћемо

Дубока сијеч
Епохе ове
Мрачај кровове

(С)КРЕТАЊЕ У НАЗАД

Рецензија књиге: Стеван Р. СТЕВИЋ:
 "ПОГРЕШНО СКРЕТАЊЕ", сатира, афоризми

Обично људима, који имају "видне" сметње, као добро-дошло помагало, љекари савјетују да носе диоптријске наочале. Професија коју обављају, није ни у ком случају одлучујући фактор за "мјеру" која ће бити задужена да дотичним побољша вид. То побољшање се приказује, у "плусу или у минусу", све у зависности од "трошења" очију.

Али, буде и има времена, кад не могу одређеним људима помоћи ни љекари, нити надриљекари, па ни разне гатаре, просто, нема тога "видопољца" који би им успио да "отвори" очи. Према неким истраживањима, та специфична

очна обољења, задњих година све више узимају маха, као посљедица дуготрајног "жмирења", па и жмиркања на све и свакога око(ло) себе. Иако се предузимају мјере, домаћих и страних "окулиста", нема на видику нарочитих побољшања резултата. Показало се кроз досадашњу праксу да "омаглица" на очима није, нити може бити "заразна" болест, а није од утицаја ни "наследни" фактор, од те врсте невиди, може се рећи, из блажих појединачних примјера, све више се испољава на цјелокупном колективитету једног народа, проширујући се на најближа географска подручја.

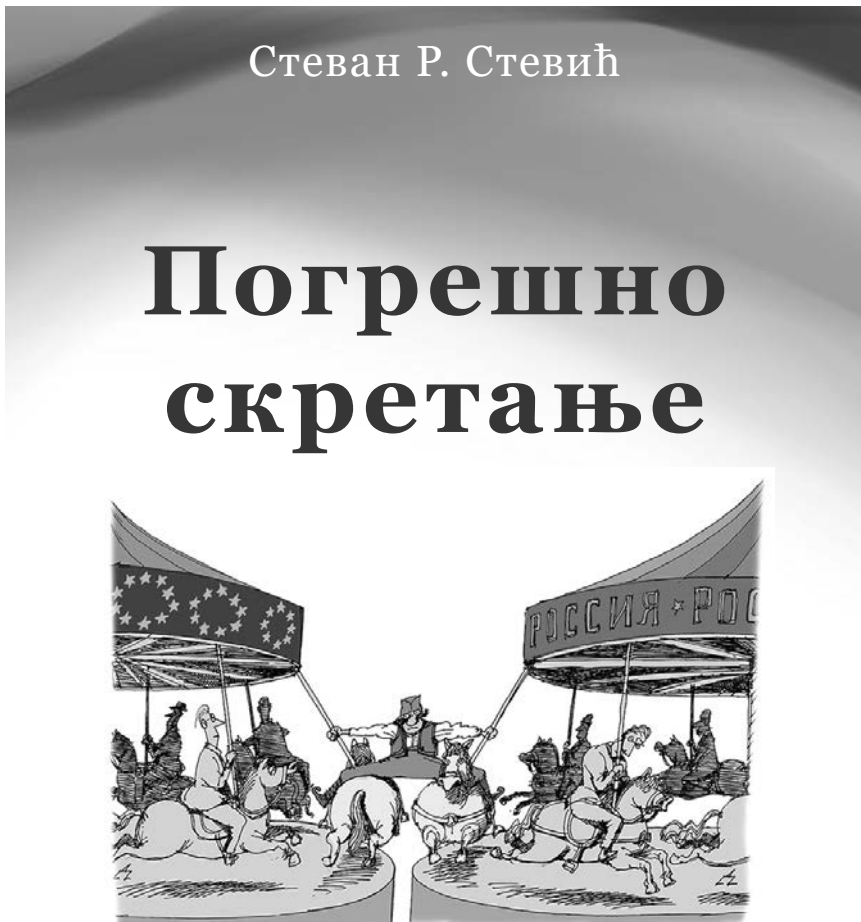
Што се више "омаглица" навлачила, све више је и бивало продавача магловитих стања. Они умију све, свакога и свашта "умијесити" у магловита тијеста, па је у питање дошло све, свако и свашта. Велика је бројка људи која се међусобно "не види", већ у том "невид-пољу" грабе за себе, све што им западне за око.

Али, није баш све тако, и потпуно "црно", има људи који су дужни и на неки начин и "задужени" да на све гледају посебним очима, учествујући тако у тражењу општеномодног лијека против невидице.

Такви људи се појављују с времена на вријеме. Зову их сатиричарима. Сатиричари имају прибор за отварање "чепова" којима су очи "зачеплене". Има, један такав, међу нама, додуше, он се не појављује с времена на вријеме, он је свевремен. Тај је, Стеван Р. Стевић, из Трњака код Брчког. Стевић је угледни универзитетски професор. Статистике, збира података. Има у стварности, код нас забрињавајућих појава да "статистичари" статистиче и обрађују људе, као да су људи обични подаци. Они "умију" стварност, па и негативне друштвене појаве из било које области, прилагођавају "себи", уљепшавају их, како би, на тај начин "(о)смислили" слику о добром животу. Смисао тог осмишљавања је да се народним масама покаже да се у "посуду" живота у овој, или оној земљи не може нимало "долити" доброте. Јер, ако би се долило, "прекипјело" би, народним масама, па би се могле ујединити у народне покрете. Ако то буде, "добро" би из сфере сфера, тих такозваних народних добротвора и "добричина", преселило међу људе.

Све вријеме смо на правом путу, али се крећемо у погрешном смјеру. Образлаже аналитички и афористички, Стевић.

Мало је код нас интелектуалаца, који отворено, на свој начин

указују на разне пошасте које изједају друштво, па и нацију као друштвени спецификум, зашто не рећи? Стевић је, поодавно постао “јавни” говорник. Он у томе има прилично успјеха. Објавио је до сада следеће књиге: Афоризми, Разведравање, Може бити и да не буде, Више него мало, Има и да нема, У минут до дванаест, Право на реплику, Живот у лежећем ставу, Дијељење без остатка, Човјек на снижењу, Кад празна глава заболити и Кад балван пусти коријен.

Био сам у прилици да већину ових афористичких књига прочитам. О некима сам писао и говорио на јавним мјестима. И, имам свој суд о њима. Тврдио сам, и остајем при томе да је Стевић један од наших најбољих афористичара. При том, Стевић је већ у континуитету прикупио поприличан број година афористичко-сатиричног стажа и може се рећи, бар што се тиче овог књижевног рода и један од плодотворнијих аутора. Он је “утрениран” сниматељ снимачка друштвених појава. Те снимке развија као филм о постојању и стању људских односа, у неком времену, пресликава их кроз своје афористичке књиге и даје читаоцима на знање.

Људска срамота је све већа, али је стуб срама све мањи. Пред собом, сада имамо најновији Стевићев рукопис.

Афористички, наравно! Стевић нас је и овим, карактеристичним насловом, као што су посебни наслови свих његових досадашњих књига, “увукао” у прави смјер, односно Погрешно скретање. На овој, својеврсној обуци за “возаче” и “возовође” Стевић ће нас провести кроз неколико “раскрсница”. Свакој је надјенуо име: Многи се жале да су гладни. Гдје баш нама да се жале?, Више ништа није као некад. Све је као никад до сада, Пас је везан, Чувајте се човјека, Истина је као лијек. Обично је горка и Само љубав према фотељи никада не блиједи.

И у овој Стевићевој књизи, осјећа се “звучност” насљеђа из његових ранијих књига. Он

ријетко одступа од свог начина казивања, и не треба, јер се показало да је ушао украј афористичком начину изражавања, другим ријечима, Стевић то зна да ради.

Није сваки кључ за исту браву, рече муж. Није исти кључ за све браве, потврди жена. Зато постоји калауз, додаде комшија.

Оставићу, будућим читаоцима одшкринута врата ове књиге, да уђу у сваки овај афористички изражај, као властити догађај, да из сваког појединачног афоризма, али и из цијеле књиге извуку поруку и поруку. Јер, ови афоризми су љековити, од њих се, чак може и прогледати, а могу бити и водиља људима, посебно људима на нашем простору, да се тргну и да не “пукну” у погрешно скретање! Аутор је успио да на зимљив начин, прикупи афоризме који говоре о различитостима међу људима и посебностима живота и живот-

них догађања. Изабрао је афоризме и “утоварио” их у композицију која стоји на ранжирној станици, чекајући да неко преузме “товар” за који је на крају отпремног документума написано: Не мора човјек да буде млад, да би био луд. Може да буде луд и кад остари.

На крају, ипак, нећу да закључујем, нити да закључавам, рећи ћу само, односно преписаћу Стевићев афоризам, као упутство, или својеврсну “упутницу”: Како ствари стоје, у овој земљи ће остати само они које смо већ сахранили.”

Људи се морају кретати. Крећу се напријед. Враћају се назад. А скрећу, лијево или десно. Углавном - погрешно!

У Бањалуци, 11. марта 2018. године

Војин ТРИВУНОВИЋ

На овогодишњем Београдском међународном сајму књига

„Пелагићева“ значајна издања

Више је наслова троје аутора – Евите Бојковац, Ненада Јањетовића Јагњета и Стевана Р. Стевића - који ће бити промовисани на београдском Међународном сајму књига пве године, а који траје од 21. до 28. окробра. Промоције ће се догађати на Штанду Републике Српске (хала 2, ниво А), а одвијаће се према распореду Представништва Републике Српске у Србији, како слиједи:

Петак, 26. октобар

13.00 - Промоција издања Књижевне заједнице „Васо Пелагић“: 1. Евита Бојковац Композитор мјесец, трећа збирка пјесама 13-годишње пјесникиње, ученице из Дервенте. Говоре: проф. Драженка Дервишевић и проф. др Остоја Ђукић. 2. Ненад Јањетовић Јање Како спознати универзум, природу, себе. Говоре: проф. Тихомир Левајац и аутор.

Субота, 27. октобар

14.00 – Промоција књиге Погрешно скретање, афоризми Стевана Р. Стевића, издавач КЗ „Васо Пелагић“ Бања Лука. Говоре: Војин Трифуновић, Душко М. Петровић и аутор.

ГАУДЕАМУС

Тренутак, када свитање прелази у јутро, бањалучке улице су дочекале влажне од синоћњег пљуска и простирком од свјежих зелених листова кестена што их је олујни вјетар покидао.

Двадесет црвених тачкица, брижљиво налакираних ноктију на ногама младих дјевојака, као трешње клизиле су по том зеленом тепиху. У њиховој руци нехајно су се клатиле лаковане сандале и дамске торбице са Сваровским кристалима. Мокри рубови хаљина, синоћње беспријекорне тоалете, претворили су у ципси лук чинећи савршену композицију са босим стопалима.

Синоћ сам, из баште моје кафане, док сам журно, са чашом вина у руци склањајући се пред налетом орканског вјетра и потока кише, што су се у том часу сручили на град, са олакшањем посматрао како и последња група матураната трком улази у хотел гдје треба да се одржи њихово матурско вече. Неће им невријеме покварити најважнију забаву и тренутке за памћење.

Јутрос, уз прву кафу, док чекам пријатеља, са задовољством гледам та млада лица дјевојака, што су и након непреспаване ноћи ведра, лијепа и пуна енергије и жеље да се дружење настави. Истовремено, умор се није могао сакрити. Душа пуна радости у уморном тијелу, проналазила је скривену снагу да се са радосћу и игром дође до куће и како то доликује у данашње вријеме, родитељима пожели пријатан дан, док оне одлазе на починак.

А које то вријеме није имало готово исти чин, само у неком другом аранжману?!

Гаудеамус игитур- неколико мушких промуклих,храпавих гласова момака у одијелима и на пола развезаних кравата, са

обавзним чашама и флашом вина код једног матуранта, пролазило је готово одмах иза младих дама, са очитом намјером да се весеље настави у једној од њихових сталних састајалишта.

Како мој пријатељ није долазио, а вријеме пролазило, заподјенуо сам разговор са конобаром, иначе младим пријатељем који је као и ја посматрао младе људе како замичу са оближњи угао.

-Ја свој гаудеаму' нисам имао-рекох.

-Ни ја, а тако сам желиорече млади конобар. Отишао сам у техничку школу, мислећи да је у индустрији просперитет и животна срећа, производња, стварање нових вриједности и осталих научених фраза. Да дођеш брже до своје коре хљеба, говорили су, а вид гдје сам сад.

-Окренух главу ка њему и видјех како чежњиви поглед и благи осмијех лагано прелазе у безизражајност.

-Ниси једини – рекох- мени су пријетили:

-Ако не будеш учио, на занат ћемо те дати- говорили су ми самоуправљачи, чланови комитета, носиоци споменица

и ко зна већ ко из оног система, гдје је све било радничко.

Кога то да не збуни?!

Земља припада радницима, а мени пријете занатом. Гдје је ту логика. На партијским састанцима причају о диктатури пролетеријата, а мене гурају на факултет као једину сигурност у животу.

Сад се и конобар заинтересовао за моју причу, а ја осокољен милозвучно настављам и сам себе са пажњом слушати. Неријетко ми се то дешавало. Нарочито у последње вријеме.

-Видиш, тај Гаудеамус је моја мајка пјевала на Велебиту са пушком на рамену само је он тада имао друге ријечи:

-Ми имамо три народна сина: Енвер Хоџу, Тита и Стаљина!-

Гласан смијех оте се обојици док је у кафану улазио мој дуго чекани пријатељ. Није му требало много да се активно укључи у разговор. Његова жеља је била да му дјеца заврше гимназију, да их он једног дана, или јутра попут овога, посматра како се радују, али је и њих пут одвео у близину Хипократове заклетве, а онда негдје далеко од свега, у туђу земљу, не неки брод, у неку мировну мисију. Неко једноставно не доживи такве тренутке. Баш штета.

Штета је што смо то жељели, а нисмо доживјели. Неко би се, слушајући нас, упитао шта нам је.

Од сад ћу сигурно, кад год неко помене Гаудеамус, видјети двадесет црвених тачкица, брижљиво налакираних ноктију на ногама младих дјевојака попут трешања, како клизе по зеленом тепиху од лишћа.

Размишљам и са благим осмијехом посматрам своје мало кафанско друштво.

15.12.2015.

Слободан Боцо БАЈИЋ

Шта хоћеш да Ти причам?

Могу Ти причати свашта. И лијепо и ружно. А Ти ако ти се не свиђа шта причам, ако можеш не слушати, не слушај.

А, ако не можеш, лијепо реци. Нити се прави блесав да ме слушаш и разумијеш, нити дозволи да будем будала па причам у вјетар.

Тако се некад у некој прилици двојица другара састали. Једном од њих двојице друштво одговара јер не воли пити сам. Довољно је да има неког поред себе и није битно да ли тај пије или не пије. Он пије. А овом другом друштво треба да би имао коме причати неке своје приче. И није му битно да ли га овај други слуша, чује, разумије... Битно је да има публику, какву-такву.

-Живио.

Чује се цвркулт усана у сусрету са чашом. Љубав њих двоје, чаше и пијанца. Нераздвојна.

-И тако ти ја почнем бјежати.

Разлагао се лажов на дугачко и на широко. Непреза ништа.

- Бјежим, бјежим колико ме ноге брже носити могу. А он ме стиже. Све ми је ближе и ближе. Човјече, снијег је скоро до појаса. Ако није и већи. И снага ме издаје. Скренем ја са пртине, и сакријем се у кукурузе.

-Еј, стани мало. Како можеш толико лагати. Нема смисла. Трчиш пртином, снијег до појаса, па скренеш у кукурузе. Откуд кукурузи кад је толики снијег?

-То ја намјерно, да провјерим да ли ти слушашишта ја причам.

Комшинице

Двије комшинице уз поподневну каву, по уобичајеним реду код једне од њих, онако опуштено под верандом.

-Јој, муја Ти, да ти приповидим данашњи дан.

Сједају на дрвену клупу за столом. Послијеподневни сати. Позавршавали се дневни послови,

одмор и хватање даха за вечерње обавезе.

-Јутрос ми роде саћера стојкила купјера с'Каменице. (Роде у нашем народу назив за свекра) Извади један па ми га тури у руку, а ја га узем, а он ваки. Па ми вели де ми га снашо опери зеру и гурни у ону своју нуву рерну да га смажем. Буме гурну ја и себи један вакачки. Нув шпорет, нува рерна, час посла би готов купјер. Довати ја и качицу с'кајмаком. Смазашмо ја и роде час посла. Послије сам ти са родом ишла садјевати сијено. Буме ја горе, а он оздо, па кад ми га викне навилаје, а ја га дочекам па притиснем. Слика и прилика како га лијепо садјешмо. Волим ти ја са својем родом радити свашта. И сутра ми је река саћерати јос накије.

Примиче ногама изувене гумене опанке, вјешто назува на ноге и поправља чвор на марами.

-Ај даво пука уте да ти испечем зеру каве па да ти приповидим шта сам чула на радиуну.

Одлази до креденца, доноси млин за каву, протреса га руком да види има ли још зрна каве или треба досути.

-Наде га зеру окрени, јес да га има и у кошу али јопе ти зеру окрени да ми не завали. Ма вељо ти да сам слушала радиун. Муја Ти, веле да ојутрос па снијег у Македонији иљаду метера. Ето ти га ђавле па куће баш сад у невријеме, па то мура да је за вр' кућа.

.....Еси ли буна, дајдер га мени да га ја поћерам, пријеће.

Пружа руку према комшиници да узме млин, а другом руком чуперак косе задјева под нараму.

-Аха, добро си га вала и Ти ћерала ево ја двапут а и сврши.

Устаје и креће према шпорету на којем се чује како вода ври у цезми.

-Волиш тању? Ја буме вако кад ми неко наврне волим тању а кад

ја и роде пијемо и ја и ун волимо накркати.

Стави каву у врелу воду, подиже од вреле плоче шпорета, па је опет врати на шпорет. Кава поче кипити.

-Куш' ђавле.

Замало да покипи кава. Ставља је на сто поред већ постављених вилџана.

-Де, сипај, одо донијети зеру ракије, да ћукнемо по едну.

Стално исти

Сјећам се некад кад неком непознатом кажеш да си из Дрвара, онда те он пита, у ствари боље зна него ти, па констатује: „Јелде, ви сте тамо сви Срби”. Па јесмо ваљда, као да је то важно. Сад, мој брате, гдје кажеш да си из Дрвара одма ти кажу: „Пада, ви сте сви тамо комунисти”. И штаћеш ти томе. Не вриједи ти ни казивати да ти то није много ни битно. Ал' ај штаћеш. У себи се пресабереш па видиш да си у свом животу дуже у туђим очима био Србин кад србовао ниси, него сад кад те натјерују да србујеш, а кажу ти да си комуниста.

А ја стално исти,

М.Г.МАТЕ

Марк Твен:

У ЛОВУ НА ЋУРКУ

Једном приликом кад сам био дјечарац, ујак и његови другари су нас повели у лов. Како смо били најмлађи међу њима, Фред и ја смо добили сачмарицу – малу једноцјеву кремењачу која је ишла у складу с нашом висином и снагом. Није била много тежа од метле. Носили смо је наизмјенично, сваки по пола сата. Иако с њом досад нисам ништа погодио, волио сам покушавати. Фред и ја смо ловили ситну перад, док су остали ловили јелене, вјeverице, дивље ћурке и сличну дивљач. Ујак и његови ловци су били веома добри стријелци. Обарали су јастребове и дивље гуске у лету а вјeverице нису рањавали или убијали – ошамућивали су их. Кад би пси сатјерали вјeverицу у тјеснац, она би се успентрала на дрво и приви-

ла уз грану, надајући се да ће им тако постати невидљива – што не би успјела. Често би је одале њене малецне уши. Ниси јој могао запазити нос али би знао гдје се налази. Онда би ловац, презирући „лађење” цијеви, „офрље” циљао у грану и метком погодио непосредно испод вјeverичјег носа и тако је срушио неповријеђену. Онако онесвијешћену би је дохватили и рашчеречили пси. Понекад, кад би удаљеност била повелика, а вјетар ометао прецизност, метак би погодио главу вјeverице. Пси су с таквим плијеном радили што би хтјели јер би ловчев понос био повријеђен а тако изнакажена роба не би се стављала у ловачки торбак.

С првим знаком слабашне, сиве зоре величанствене ћурке би

тапкале наоколо у великим јатима, спремне на дружење са другим припадницима њихове врсте. Ловац би се скрио и имитирао зов ћурке тако што би дунуо у шупљу и осушену ногу једне ћурке која је некад давно одговорила на сличан позив и због тога сигурно зажалила. Ништа не имитира тако савршено тај зов од те кости. Још једна тричарија Мајке Природе. Већину времена се двоуми и не зна да ли да изда своје дијете или да га заштити. У ћуркином случају је веома ћудљива: даје јој кост која је може увалити у невољу али такође јој да и смицалицу како би се могла лако извући из исте. Кад мајка ћурка одговори на позив и увиди своју грешку, она попут јаребице запамти шта ју је навело у невољу и шепажући, бацакајући се около и

у силној пријетворби својој јавља својој невидљивој дјечи: „Скријте се, не излажите се. Требала бих се вратити чим одвучем ове отрцане шалабајзере с наше земље.”

Тако сам и ја пратио привидно осакаћену ћурку кроз, чинило ми се то јутро, знатан дио Сједињених Држава. Нисам сумњао да ће мене, дјечака, преварити ћурка у чију сам искреност вјеровао. Иако сам уза се имао кремењачу, хтио сам је ухватити живу. Често бих је пустио да се понада да сам је изгубио из вида па бих се тек кад би ми досадило, пожурео за њом. Кад год бих скочио да је ухватим за леђа, она би ми измакла за пар центиметара. Додирнуо бих јој перје на репу и то тек кад бих падао на стомак. Измицала ми је за длаку али остајала је довољно близу да ме увјери да ћу слѣдећи пут бити успјешан. Као да је чекала на ме, била је на корак удаљена, правећи се да ју је умор савладао. Вјеровао сам да је то на ствари јер сам је сматрао искреном и нисам ни сумњао да ова интелигентна птица, у ствари, глумата. Пратио сам ја њу тако, повремено је покушавао ухватити, устајао, отресао прашину са себе и стрпљиво настављао даље. Самопоуздање ми је расло са примијећивањем промјене климе и вегетације јер смо се пењали у високе географске ширине а она је изгледала све уморније и несигурније послје сваког мог покушаја. Процијенио сам да ћу ја побиједити јер смо се такмичили у издржљивости а ту је предност била на мојој страни јер је она била рањена.

Послијеподне сам већ почео осјећати замор. Ниједно од нас двоје се није одморило од почетка потјере прије неких десет часова. Истина, имали смо кратке предахе након сваког мог насртаја али они ми више нису били довољни. Почео сам мислити на нешто друго али ниједно од нас није одустајало иако смо обоје чекали да оно друго објави предају. Да ствар буде гора, огладнио сам. Она је лежећи, хладећи се крилом и молећи за снагу и излаз из ове ситуације,

прогутала неопрезног скакавца. Добро по њу али не и мене, који ништа нисам убацио у се читав дан.

Више од једном сам осјетио неописив умор и одустајао од намјере да је ухватим живу. Кад бих је кренуо устријелити сваки пут бих одустао иако сам на то имао легитимно право. Иако сам сумњао да бих је и могао погодити, она би својим застајањем и као осмијехивањем које би услиједило сваки пут кад бих подигао пушку и уперео је у њу, показивала сумњу у моје ловачке способности.

И нисам је ухватио, уопште. Кад се на крају уморила од ове игре, полетјела је брзином метка на највишу грану великог дрвета, сјела на њу, прекрстила батакове и одозго се кезила на ме. Била је задовољна својом преваром.

Понос ми је био повријеђен а уз то сам се и изгубио. И док сам лутао кроз шуму тражећи пут на траг наишао сам на напуштену брвнару и ту спремио себи оброк, слађи од сваког јела којег сам до тад појео. Травом обрасла башта била је пуна зрелог парадајза и халапљиво сам га јео мислећи на то како га прије уопште нисам подносио. Не више од два-три пута у животу сам окусио нешто тако укусно и пријајуће као што је био тај парадајз. Како сам га се прејео, прије средовјечности нисам пробао више ниједан. Сад их опет једем али не волим њихов изглед. Претпостављам да смо сви једном искусили преједеност. Једном сам појео пола пакета сардина јер ми ништа друго није било при руци а од тада их нисам ни окусио.

Превела са енглеског:
Ајла ХАСАНАГИЋ

КАДА МЕ ПЕСМА НЕЋЕ

Кад ме неће ни песма ни рима
Спустим на сто хартије и пера
Мирис свеће и облачак дима
Мисли носи јужно од севера

Биљана Китић Чакар

КАД МЕ КАФАНА 'ОЋЕ

Често дању а богме и ноћу
Одем пити ја са другарима
Да прекратим вријеме и самоћу
Кад ме неће ни песма ни рима

Кафански су безгранични путеи
Понекад су и погрешног смјера
Када желимнешто друго чути
Спустим на сто хартије и пера

У кафану када стигне лола
Засија ми одмах у очима
Тад осјетим срећу мјесто бола
Мирис свеће и облачак дима

Волим глосе па их често пишем
Ни сам не знам шта ме на то тјера
Знам да с њима много лакше дишем, док
Мисли носи јужно од севера

Зоран М. ГРУМИЋ

КВАЛИТЕТНА ХРОНИКА СЕЛА

Драган Симић, Врањак и Врањачани, СПКД „Просвјета“,
Источно Сарајево – Пале, 2018.

Књига Драгана Симића Врањак и Врањачани је врло квалитетно, стручно и студиозно написана. Његов рукопис показује да се ради о озбиљном, савјесном и компетентном аутору, истраживачу и тумачу грађе о селу Врањак, његовим становницима у прошлости и данас. Одмах се види да аутор познаје све релевантне чињенице о Врањаку, прије свега историјске, али и географске, етнографске, привредне, саобраћајне, школске, духовно-црквене, културне, умјетничке, забавно-спортске и друге, без чега није могуће написати успјешну монографију ма којег насељеног мјеста, па тако и Врањака, затим да познаје методологију научних истраживања и структурисања књига сличних овој, те да су му познате технике испитивања грађе у архивима, музејима и на другим дестинацијама.

У том погледу, тј. кад се ради(ло) о сакупљању, а потом и о истраживању, систематизацији, евалуацији и, на крају, тумачењу екстраховане грађе, Симић је слиједио упутства и традицију великих српских истраживача прошлости и становништва подручја која су насељавали Срби, од Вука Стефановића Караџића, који је родоначелник не само српске филологије, него и етнографије, преко Јована Цвијића, који је у том смислу научно утемељио модерну етнологију код Срба, затим његових директних настављача, од Јевте Дедијера, преко Миленка Филиповића, Милана Карановића, до Сретена Вукосављевића и Радомира Лукића. Узгред, код нас, у Републици Српској, у посљедњих 20-ак година написано је неколико хроника и/или монографија села,

мање-више у властитој режији њихових аутора, без организованих акције и државне подршке и помоћи тим пројектима, тако да већ имамо 30-ак публикација које су, заправо, „портрети“ села о којима се у њима говори. Симић је својом књигом о Врањаку и Врањачанима показао да је достојан наследић те наше пажње вриједне и продуктивне традиције, науке и издаваштва.

Као што је готово уобичајено код публикација овог типа, садржаја и намјене, прво поглавље у њој је посвећено детекцији и дескрипцији његових географских и сродних детерминација и карактеристика, као што су: положај и границе села, водотоци, путне комуникације, брда и остали топоними, те назив села и поријекло тог имена, које је старословенске етиологије. Затим слиједи одјељци у којима се Симић бави археолошким и историјским локалитетима, не само у Врањаку, него и шире, на планини Требави и другим подтребавским селима. За разлику од већине херцеговачких или подрињско-романијских села, већина села, па и цијели региони у Посавини, Требави, Сјеверној Босни итд., нису истражени, нити о њима има пуно грађе. То је због тога, каже Симић, што су ти простори били ријетко и касно насељени, што нема писаних трагова о томе прије краја 16. вијека, иако се Врањак, додуше под именом Брестово Поље, први пут помиње у турским документима 1533. године. Аутор је, колико су му извори омогућавали, истражио и дотурски период, а посебно период од краја 18. вијека па до данас, кад се и на подручју данашњег Врањака и околних

насељених мјеста догађа повијест, тј. историјски живот конкретних људи, група, заједница, са самосвијешћу о томе и записаним траговима те егзистенције и трајања. Интересантно је поводом тога примјетити да Симић детектује присуство Влаха и Цинцара у Врањаку и околини које су систематски и ради својих потреба у те крајеве насељавали Турци, али су њихове породице одавно већ неприсилно асимилване са локалним већинским српским становништвом. Присуство потомака цинцарских породица досељених крајем 18. вијека у Врањак, Симић препознаје по њиховим презименима, те траговима које је нашао и у документарној грађи и изворима. Људи тог поријекла, досељени из нпр. Македоније и осталих дијелова Османског царства, унијели су епохалне промјене у свакодневни живот Врањачана, јер су они углавном били занатлије, трговци и припадници других занимања којих раније није било у овим крајевима. Докле иде Симићево интересовање и прецизност у обради тема из демографије, најбоље показује чињеница да је он истражио и описао свеколико кретање становништа из Врањака, прије свега одласке из њега, који су се догађали и послје овог посљедњег, Грађанског рата у БиХ (1992-1995.).

Наш аутор није занемарио ниједну тему примјерену и потребну у публикацијама као што је и његова књига о Врањаку и Врањачанима. Мислим прије свега ту на теме као што су: аграрни односи у том селу, од најранијих периода до данашњег дана, при чему су нарочито значајни институти сеоских кнезова и примићура, затим посинака и домазета. На више од 30 стра-

ница своје књиге Драган Симић је приказао настанак и развој врањачке парохије, која, из разумљивих разлога, није увијек била у истим границама, а посебно није имала исти број вјерника. Приказао је развој вјерског живота у Требавском крају, затим изградњу првих богомоља у том подручју, а детаљније је описао подизање храма Светог Великогученика Георгија, затим филијалних храмова Покрова Пресвете Богородице и Светог архиђаконa и првомученика Стефана. Није изоставио ни изградњу манастира Дуге Њиве који је подигнут послје Отацбинско-одбрамбеног рата српског народа, крајем 20. вијека. Одговарајућу пажњу и простор добили су и Црквено-школски одбор Врањака, баш као и свештеници који су били на служби у том селу. Симић се потрудио да детаљно истражи и обради школство у Врањаку, затим и сва она просвјетна, културна и спортска друштва која су некад дјеловала у овом селу, међу којима и српску „Просвјету“, која је у Врањаку имала свој одбор почетком прошлог вијека.

Ипак, оно по чему се Симићева хроника Врањака и Врањачана разликује и што ју одваја од већине сличних монографија села, мањих географских посебности, рејона, и сл., јесте и невелико поглавље под насловом „Врањак у старој штампи“. У том дијелу књиге Симић је обрадио неколико написа у старој штампи, почев од 1858. године, од избијања и слома хаџи-Петкове буне чему је, иначе Драган Симић, с правом, посветио цијело поглавље у овом манускрипту, о којој су писале новине у Србији, али и у Аустро-Угарској, али и у Њемачкој. Осим о том историјском догађају, 19-овјековне новине су извјештавале и о глади у Врањаку (1860.), ешкијама, тј. хајдучима, одметницима из ових крајева при крају турске власти овдје, затим о пристајању пароброда у Врањаку,

који је Савом и Босном допловио и у то село, а дао је и приказ написа о Врањаку у Врбаским новинама које су излазиле у Бањој Луци између два свјетска рата.

Да су Врањачани и мјештани околних села из Требаве и Посавине учествовали у бунама, устанцима и ратовима, који и њих нису мимоишли иако се подручје не налази на мјесту укрштања неких важних геополитичких интереса, Симић је показао у поглављима о Требавској буни, тј. Буни хаџи-Петка из Врањака, затим Врањачани у Великом рату и Врањачани у Другом свјетском рату. Спискови погинулих, рањених, несталих и на друге начине страдалих у Првом свјетском рату, које је Симић прикупио и инкорпорисао у основни текст своје нарације, показују да су многи људи одавде дали животе у том рату. Зла коб српских подјела није мимоишла Врањак и Требаву ни у Другом свјетском рату. Прво су мјештани овог подручја, па тако и Врањака, страдали од усташа и других оружаних формација Независне Хрватске Државе, а затим и у војним снагама устаника, четницима и партизанима, који су у различитим фазама тог рата имали своја упоришта у Врањаку и околини. Замршене политичке и војне односе из тог периода, Симић је анализирао „хладно“, објективно, непристрасно, због тога и успјешно, не навикајући ни за једну устаничку опцију српског народа, него се определио за „говор“ чињеница. Разумије се, није изостало ни поглавље о Одбрамбено-отацбинском рату (1992-1995.).

Највећи дио своје књиге Симић је посветио објашњењу врањачких имена и презимена, затим Крсним именима и другим славама (укључујући и тзв. преславе итд.) породица и људи у Врањаку. Модерне или у новије вријеме писане хронике наших села готово обавезно садржи и ту тематику, али та про-

блематика је најтежа за обраду, најспорнија, јер о многим породицама нема грађе, нема извора података, него само митови, легенде и породична предања, која су недовољна и несигурна документациона основа из које би се с поуздањем извели тачни родослови и историје појединих породица. Исто вриједи и за Врањак и Врањачане.

Симић је „материју“ из претходне тематике обрадио тако што је у Врањаку прво детектовао 19 родова по Крсним славама, а онда набројао све родове по критеријуму које Крсно име и славу обиљежавају. У Врањаку и данас живи преко 140 старосједилачких српских родова, тј. родова чији су припадници живјели у том селу до краја СФРЈ. Симић је навео и презимена оних родова који су изумрли или се трајно иселили из Врањака, а таквих је 31. Осим тога, он је детектовао и 13 родова, поименично их наводећи, који су повремено живјели у Врањаку, те 37 нових родова који су се доселили у Врањак након Грађанског рата у БиХ и Дејтонског мировног споразума 1995. Наравно, неколики родови и данас имају по више породица, а раније, прије сто и/или више година, то је било нормална ствар, баш као што је тад било нормално да су безмало све породице вишечлане, са петоро, седморо, а не ријетко и десеторо дјеце. Из Симићеве књиге дознајемо да је неке традиционалне српске Крсне славе у Врањаку славио само један род, друге пак славе по три-четири рода, а неколике и више од десет родова, а то значи више десетина породица. Највише редова слави Стјепанџан или Светог архиђаконa и првомученика Стефана, како се то канонски исправно каже, (26), затим Никољдан (27), Ђурђевдан (36) итд.

Слободан НАГРАДИЋ

Млади младима

ТРАГ

ти можда не знаш
колико боле ноћи
пуне звијезда и трагова измрљане маскаре на
јастуку
колико боле ударци покиданих снова
и неких неодсвираних мелодија у глави

шта мислиш колико ноћи треба проћи
да једно царство постане скица
да скелет свега што имамо
постане нешто јаче и веће
од нас самих

можда наш сан оде у туђе руке
и сада неко други живи оно моје слатко
оно моје грађено и слађено
само између мојих мокрих руку
али сада оно моје више нема тај придјев

ти можда сањаш исто што и ја
али на микро милијарду других начина
и ето није нас снашла судбина
овај пут
али само овај пут

љубавне пјесме не постоје
постоје само писци које кидају душу изнад
папира
неке ноћи нико не може да успава
јер нису сви срећни на исте начине
јер нису сви исти на различите начине

знаш ли шта значи кад у глави осјетиш
мирис шећерне вуне у касне љетне сате
када талас туче обалу
а теби је свеједно
јер си млад и луд и боли те брига за све

ја чујем ноћ
чујем шкрипу туђих корака по паркету
чујем облаке који тутње
и све се завршава онако како је и почело
са незнањем и болном ноћи пуном звијезда

Селена БЕРИЋ

НЕКО НОВО ДОБА

Дошло је неко
ново доба,
у ком владају
завист и злоба.

Људи само галаме,
једни друге псују,
једни другима срце
љубомором трују.

Људи данас свуда,
без разлога ратују,
и само себе
воле да чују.

Ти људи само журе,
трче као луди,
ријетки су данас
добри и стрпљиви људи.

Суморна и сива
сада је свака улица,

осмијех је замро,
нестао са лица.

Данашњи човјек
је попут зомбија,
којим управља
модерна технологија.

Она те не пита
за старосну доб,
она је владар,
ти само њен роб.

На дружење, разговор,
људи не маре,
јер циљ су живота
постале једино паре.

И више не можеш наћи,
искренога друга,
или си господар лажов,
или си биједни слуга.

А једини начин да се
ова ситуација промјени,
јесте да се мржња
заувјек из срца искоријени.

И да се у њих уселе
љубав и доброта,
да постану смисао
свакога живота.

Да ли ће се то десити?
За колико година, када?
Можда се то убрзо догоди,
можда се не деси никада!?

До тада нам остаје-
једино нада.

Евита БОЈКОВАЦ

Евити Бојковац у Инђији уручена специјална повеља

ПРИЗНАЊЕ ЗА РАЗВОЈ ПИСАНЕ РИЈЕЧИ

Младој пјесникињи Евити Бојковац, као специјалном госту манифестације „Певај равницу“ у Инђији, 9. Јуна ове године уручена је специјална повеља за изузетан допринос у развоју лијепо писане ријечи међу младим нараштајима.

Ово је још једна потврда раскошног талента ове Дервенћанке, која бере награде и признања широм региона. Евита је на поменутој манифестацију у Инђији, на коју је стигла на позив Књижевног клуба „Мирослав Мика Антић“ из ове општине, у препуној сали Културног центра говорила стихове својих пјесама.

Водитељ програма професор Александар Мијалковић Евиту је публици представио као младу, афирмисану књижевницу која иза себе има већ двије објављене књиге. Њена пјесма под називом

„Књига свезналице“ објављена је у Зборнику радова „Певај равницу“, промовисаном на овогодишњим сусретима.

Иначе, Евита је члан Српског књижевног клуба „Вихор“ Дервента и Књижевне заједнице „Васо Пелагић“ Бањалука. Дјело тринаестогодишње Дервенћанке, под називом „Ружичасто сунце и плави мјесец“, недавно је награђено Плакетом „Сима Цуцић“.

Евита је до сада објавила двије збирке пјесама „Лептирова чајанка“ и „Ружичасто сунце и плави мјесец“, којима је одушевила љубитеље писане ријечи. Заступљена је у многим поетским зборницима у региону, а редован је учесник бројних пјесничких сусрета и манифестација.

Књиге и идеје

НА СИГУРНОЈ МАТРИЦИ НАРОДНЕ ЛИРИКЕ

(Недељко Зеленовић „СЈЕТОВАЊЕ”,
Бесједа, Бања Лука, 2017.)

Можда о књигама не треба пуно говорити. Књига, ако је књига, је довољна себи. Велики Достојевски, отац психолошке прозе, је рекао „сви смо ми изашли из Гогољевог шињела».

Кад је ријеч о нашем лирском пјесништву, ја сам тврдо убијеђен да су скоро сви наши лирски пјесници изашли из народног лирског израза. Зар и Његош и Радичевић и Јакшић и Змај и Шантић и пјесник чију збирку држим у рукама нису управо изашли из тог народног лирског израза?

Андрић је рекао да „треба дозрети до једноставности», што полази за руком само правим писцима. Све што је написано, ако нема употребну вриједност, ако није сишло у народ, сигурно нема никакве умјетничке вриједности. Отуда су сви поменути пјесници имали заиста врсног учитеља који се зове непознати народни лирски пјесник. И само најбољи међу њима су положили како треба испит пред тим анонимним учитељима и како треба савладали градиво. Дакле, имали су пред собом тврду матрицу са свим елементима лирског израза. Да наведемо овдје као илустрацију једну кратку народну лирску пјесму: „Јеленак ми гору ломи путак да му је. За њим иде кошутица тек друг да му је».

Народни пјесник је кроз ову кратку лирску пјесму отворио широки простор асоцијација. Је ли то момак и дјевојка? Је ли то балетан и балетанка? И тако редом.

Лирска пјесма је тренутак, унутрашњи набој кога тре-

ба ухватити, кога, у ствари, треба пренијети из тог лирског доживљаја до лирског израза. Није случајно Змај забиљежио: „док су у мени, песме су дивне, кад их напишем стихови само». То знају сви пјесници, јер од тог лирског набоја до транспонована у други простор, у простор израза, је дуг и мучан пут. Отвара се овдје простор језичког сажимања кога се треба чувати као змије. Шта учинити да тај лирски доживљај транспонујемо у подручје ријечи, како би та ријеч ваљано пренијела лирски доживљај?

Недељко Зеленовић не само да је нашао свој рукопис, него је усвојио све елементе који лирску пјесму чине пјесмом. Од само перцепције па до свих елемената језичког израза. Од тонске реализације, до метрике, што потврђује ова збирка пјесама, јер су у њој заступљени сви елементи горе споменуте наше народне лирске пјесме која је позната читавом свијету. Зналачки користећи горе напоменуту лирску матрицу, пјесник заиста постиже у неким пјесмама, које имају, по мом мишљењу, антологијску вриједност, завидан лирски израз.

Има пјесника који чују свијет око себе и у себи. Има пјесника који виде свијет око себе и у себи. Први се, наравно, користе више нарацијом, а други више дескрипцијом. Тешко је повући тврду границу између ова два облика пјесничког израза, што потврђује и овај пјесник. Забиљежиће он и кратак доживљај или догађај, али ће, исто тако, ухватити и слику, па тако успјешно

комбинује ова два пјесничка облика. Као Његош или Бећковић, Зеленовић је превасходно рефлексивни пјесник, он не пише само „стихове”, него пише пјесме. За основу има дубоку народну мудрост речену кратко и јасно без оне шљаке која обично прати стихотворце. Познато је да лоши сликари претрпају платно детаљима јер су свјесни да нису рекли оно што су тфребали рећи. Овдје не могу а да не напоменем Мунов „крик” гдје је до краја извршена редукција свих елемената које умјетничка слика захтијева. Мислим да Зеленовић то врло добро зна.

Нема у овом пјесништву празног хода. Све је сведено на мјеру од теме до пјесничког израза. Све је јасно и бистро као суза. Отуда ћете у пјесништву Недељка Зеленовића наћи потпуно оригиналан приступ лирици уопште. Горе сам напоменуо да се Недељко Зеленовић изврсно служи свим елементима тога израза, дајући томе изразу своје „читање”. Зеленовић не испишује херметичку поезију. Овдје је све сведено на мјеру и јасноћу. Пјесник све чини да своју лирску пјесму примагне читаоцу и искрено се нада да ће поједине пјесме из ове збирке, које, по мом мишљењу, имају антологијску вриједност, сићи у народ. Посебну вриједност у овој поезији чини употреба језика, језика који, нажалост, све више заборављамо под утицајем модерног технолошког израза.

Горе сам напоменуо да у Зеленовићевом пјесничком изразу нема стваралачке шљаке и да је све сведено на мјеру. Ако је стил човјек, а јесте, онда није нимало случајно што се пјесник у тематском смислу тврдо држи за два елемента: за завичај и Вуковски

језик. Није никаква новост ако се каже да је пјеснички израз у нашој народној лирици вијековима брушен, гдје је редукција језичке грађе проведена до краја, али с мјером, што се јасно види и у пјесничком изразу овог пјесника. Зеленовић не затвара пјеснички израз, него, напротив, зналачки проведеном редукцијом пјесничког језика ствара лирске медаљоне.

У овој збирци доминира бијели отворени стих јер тај стих омогућава већи простор пјесничког изрази. До душе, налазе се и пјесме са римом, што овом пјесништву даје тонску димензију,

јер пјесник сигурно савлађује ону горе напоменућу Змајеву дилему.

Ва пјесничка ријеч има своју тежину „добро су нас ојадили они што су са ђаволом тикве садили“. Оваквих стихова ћете наћи колико вам срце зажели у овој збирци. Зеленовић не само да осјећа свијет око себе и у себи, него и промишља тај свијет, па се слободно може рећи да је Недељко Зеленовић рефлексивни пјесник, отуда вјероватно и ова збирка носи наслов „Сјетовање“.

Наравно, простор једне рецензије не дозвољава да се изврши дубинска анализа лирског

изрази Недељка Зеленовића. Кад би којим случајем употријебили анализу Богдановићеву „ред по ред“, неоспорно би закључили и не би случајно Н. Зеленовића сврстали заједно са Шантићем, јер један и други су Херцеговци, један и други често пишу ангажовану поезију. Шантић је рекао да га све ране рода његовог боле, а у овој збирци Н. Зеленовића ћете лако наћи потврду те Шантићеве мисли, јер ако погледамо тематску грађу збирке „Сјетовање“, онда ћемо закључити да је овог пјесника боле исте те ране.

мр Душан ЗУРОВАЦ

ПЈЕСНИЧКИ РАПОРТ

(Српским јунацима, вјечно постројеним на Војничком гробљу „Мали Зејтинлик“ у Сокоцу)

Ево, ми вам дошли о Видову дану,
ко Кнежевој војсци на Газиместану,

бесмртној и чистој од главе до пете,
вјешто постројеној у јуначке чете

подно Романије, испод јасног сунца,
са мачем побједе што небом свјетлуца,

да вам уз молитву и захвалне риме
високо над својим уздигнемо име.

Све док живот капље и слободе има,
док се род ваш буде рв'о с вијековима,

ко би вас упис'о у залудне жртве
од нас би живих начинио мртве,

јер је ваше срце у мермерном стању
небески бедем нашем затирању.

Миленко ЈЕВЂЕВИЋ

О аутору

Миленко ЈЕВЂЕВИЋ рођен је 1963. године у Рогатици. У Београду је завршио Војну гимназију, Војну академију и Генералштабну школу. Као официр обављао је командне дужности у Војсци Југославије и Војсци Републике Српске. Носилац је Ордена Карађорђевог звијезде Републике Српске. Живи и ради у Бањој Луци. Отац је четворо дјеце.

Објавио је књиге поезије: Теби, 1994, Ја ти се враћам, 1997 и Пјесме, 2001. године. Коаутор је пјесничких збирки Ноћима и Боје дуге.

Књига приповјетки Прст пуковника Зека објављена му је 2014. године.

ОЧИ ЉУБАВНЕ ПОЕЗИЈЕ КАО ОГЛЕДАЛО ДУШЕ ПЈЕСНИКА

Рецензија књиге: Владимир СТОЈАНОВИЋ:
„МЕСЕЦ БОЕМ“, збирка песама

Када се човјек, а по Божијем дару, крунише титулом пјесника, он се истог тренутка зариче на безвијековност, безродност и бесмртност. Довољно је само да се представи као пјесник, јер то име разумије сваки човјек без обзира на географску настањеност наше земаљске кугле. Иако га одликује чудесна ћуд, голубије срце и слобода која му је сама по

себи својствена, постоји нешто што га без сумње открива или боље речено, издаје му душу. Као такво, прецизно даје дефиницију његовог карактера, осјећања и духовности. Без оклијевања нам каже гдје је то пјесник најслабији, а у ствари најјачи, гдје је лош, а добар, у чему је најгори, а најбољи, шта је то јава, а уствари сан. То нешто је, ни мање ни више него

љубавна поезија. Љубавној поезији сваки поета се вјерно враћа. Он зна да ће га ту чекати неисцрпна животна тема, окупана највећим човјековим осјећањем и врлином и да је под њене скуте увијек добродошао, као дијете мајци или као путник у завичај.

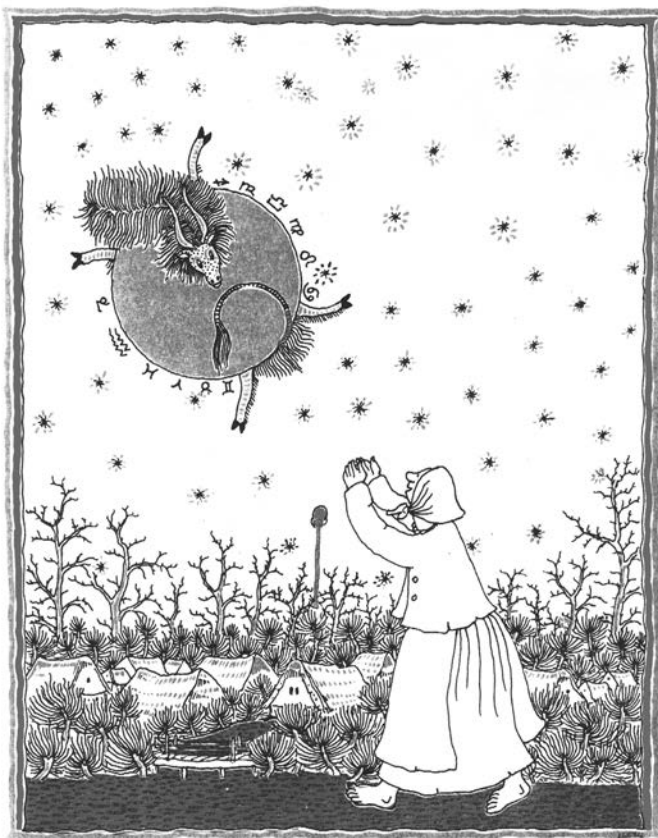
Пјесник, проф. др Владимир Стојановић, својом збирком пјесама „Месец боем“ потврдио је, а својим стиховима који сваким словом дишу плућима љубави, овјерио да је то тако.

Из суште потребе за исповијешћу оловци и папиру, ради олакшања своје душе, пјесник Стојановић јасно и искрено износи своја осјећања, не робујући љубавним тајнама и не кријући заврзламе које љубав окреће у круг, извезен од почетака и крајева, огледајући их једне у другима па из срца изливеним стиховима проговори:

„А љубац ноте песме ми греје,
ја волим дует, а певам соло;
погледам небо – месец се смеје...

Звезде на небу играју му коло!“
(пјесма „Месец боем“)

Трагови првих љубавних корака који су се утиснули у нашу животну стазу, обично остају неизбрисиви и вјешто одолијевају заборау. У првој љубави смо заслијепљени, наивни, искрени и без искуства опијени са убјеђењем да је она друго име за савршеност. Милост љубавне руке осјетимо у њој, али понекад и снагу њеног ударца. Тај ударац је онај васпитни и само тако га требамо схватити и незамјерити му. Он нам је наук за будућност, указује нам грешке које се не смију понављати и то, да увијек будемо бољи него што смо били и да прва љубав није посљедња, јер од доброг увијек постоји боље. На крају је увијек

Владимир СТОЈАНОВИЋ

МЕСЕЦ БОЕМ

важно научити лекцију, какав год да је био процес учења.

Поета Владимир Стојановић о првој љубави пише овако:

„Прва љубав се не мери и свим жаром срце воли- али кад се изневери- читав живот боли“.
(пјесма „Девојачка суза прва“)

Ова збирка обогаћена је и мотивима сјећања, чежње, сна, јаве, сусрета, расанка, остварених и неостварених жеља итд. Они су заједно са посебно мелодичним тоном пјесама ове књиге дали двоструку вриједност. Данас их читамо и уживамо у њиховом говорењу, а већ сутра са музичком пратњом у пјевању.

Кроз сваку пјесму дата је порука кроз коју пјесник жели исказати „Суштину љубави“ и да „свака љубав није грех“, додајући и то да „слободу када човек воли, сав живот ће јој дати“ упитајући се „зар је сан где јава почиње“, док се насловом „Моје мисли желе њу“ поново исповиједа:

„Ја љубав узимам,
али љубав желим и да дам;
опрости, најдража
ипак ћу ноћас бити сам!“

Човјек своју љубав идеализује, несвјесно, али понекад и намјерно. Као да је тако лакше вољети, али са тим морамо бити умјерени и опрезни да бисмо сачували вриједност и суштину. Колико год пловили љубавним токовима, те су воде увијек изазовне. Ма колико имали искуства у сваком новом љубавном мору, схватимо да смо „пливачи“ почетници. Ту никада не бирамо кога ћемо срести, али бирамо кога ћемо задржати и завољети:

„Она није отишла у зору
јер је живот од нас тако хтео,
један морнар на немирном мору
сирену је своју заволео“.
(пјесма „Она није отишла у зору“)

Читава пјесничка атмосфера збирке пјесама „Месец боем“, књижевника, проф. др Владимира Стојановића, а састављена од

осамдесет два љубавна дијаманта, одише духом оптимистичности, ведрине, вјере у живот у двоје, али и потврђује и ону стару животну изреку: „Ко није волио, тај није ни живио“. Професор Стојановић је своје дијамант – стихове својом душевном величином обликовао, полирао и рафинисао, како би,

као такви достигли свој врхунац и засијали на свјетлу дана ове надахнуте и добре књиге.

Препоручујем ову збирку поезије на читање, уживање и оцјену читалачке публике.

Бања Лука, 30. јуна 2018. године

Драгана ДЕСПИЋ, пјесникиња

Божидар БОЈАНИЋ

УДАРИ НА СРБЕ

Двадесети вијек Нове ере
Срете јахаче апокалипсе
Галопирају по Земљи српској
Витлају и сијеку „србосијеком.“
На слављу смјене миленијума
У школи „Игњацио Лојола“
И универзи званој „Луцифер“
Рекламирају резултатегеноцида
Дижући милијуниту главу
Одрубљену свјесно без стида.
Дошли вјетрови бога Еола
Разбили трезор старог времена
Изашли Апостолско наслеђе
И тајна Супермација власти
Туку Бљесаком и Олујом Србе
Поклонике православне части
Осташе српска огњишта пуста
У Лици, Кордуну и Банији
Славонији и Книнској Крајини.
Геноцид, Јасеновац ранији.
Бјежећи народ прате ракете
И гвоздене птице авиони
Поново трагика Петровачка
На цести гине мала Марија
Рањена плаче мајка Мирјана
У сну види освету Божију
Анђео јаше на коњу бијелом
Зрацима Слободе води збијег
У мир који влада земљом цијелом
Гдје пулсира ток силе живота.
Српске душе из јаме Јадовно
Пребиловца, Глине, Јасеновца
И других стратишта Земље српске
Дуж Дуге играју небом коло
Весело, силно, побједоносно
Коловођа је васкрсли живот
Маше марамом Вероникином
А коло пјева молитву Богу
О Боже, Боже, васкрсли Христе
Кажи, ако има чаробни лијек
Да Срби схвате двадесети вијек.

Љета господњег, фебруар 2016.

Биоенергија: Феномен „Д“

ФЕНОМЕН ЦУНА (-Експериментално-)

Многи су још и данас живи и здрави, а званична медицина их је одбацила и дијагностиковала да им се не може помоћи.

Примјер медицинске сестре из Словеније са дијагнозом леукемија, а лијечници су прогнозирали смртни исход за пар мјесеци. Случај забиљежен у картотеци излијечених пацијената 1988. године. Није вјеровала у потпуно излијечење и сама прегледала своју крв у лабораторији и увјерила се да је здрава.

Особа коју сам споменуо је медицински радник, живи и ради у Словенији и бави се свакодневно проблемима болесног човјека. Морам рећи и то да особа није била подложна плајцебо ефекту кроз биоенергетске сеансе, и да у овом и у многим случајевима није ријеч о аутоугестији, већ о бионергији као природном феномену.

Феномен бионергије је својевремено освојила свијет 80-тих година прошлог вијека, а поред велике популарности и завидних резултата код одређених болести, све више је била на мети различитих шпекуланата и превараната.

Трајног излијечења нема ако пацијент из свог живота не отклони узрок болести. То може урадити сам пацијент или уз помоћ некога другог. Када кажем сам, најчешће су сами кривци за своје нарушено здравље.

Преоптерећеност, напетост, поремећај биоритма уопште, неуредна исхрана, све то мало по мало нагриза здравље. Наравно, све прво страда на астралном плану, губи се много енергије, па самим тим и ствара се подложно тло за развој болести.

Тхомас А. Едисон се позабавио стањем човјека и описао такву помоћ, рекавши да: „Лијечник будућности неће својим пацијентима давати лијекове, већ

ће им давати упуте како се бринути о себи, исхрани и отклањањем узрока спречавају болест“.

Академија медицинских наука Совјетског Савеза 80-тих година прошлог вијека је објавила вијест о врло занимљивом експерименту и имали су велики утицај на схватање феномена биоенергије у научним круговима.

Задатак експеримента је испитивање и провјера наднаравних моћи познате исцјељитељке Цуне.

Цуна Давиташвили је испитивана од стране физиолога у лабораторији Физиолошког института, којом је руководио професор др. Арсеније Николајевић Медељановски.

Сви претходни експерименти су обављени веома сложеним и компликованим уређајима, као и електронским машинама.

Ова провјера је била нешто посебно, заснивала се на посебан начин, без компликованих уређаја, а што је значило што мање електронике у простору лабораторије.

Експеримент почиње са жабом, а којој је повређена кичмена мождина. Одмах на самом почетку покуса направљен је отвор у предјелу срца жабе које је било у виду лоптице ипуњене ваздухом.

Веома танким жицама ножице жабе су прикључене на уређај који региструје линије електрограма пулса и крвотока(уређај „минтограф 81“).

Рад срца ће бити забиљежен на папирној траци. Кичмена мождина жабе је била повређена и срце је ван утицаја нервног система.

Циљ експеримента је био да Цуна непосредно утиче на срце жабе, а које је било ослобођено дјеловања нервног система и кроз повређени мозак не допиру импулси до срца.

Нису регистроване, нити забиљежене било какве промјене на срцу. Када је Цуна приближила прсте тјелу жабе са удаљености од пар центимената и почела чинити своје покрете прстима дошло је до видних промјена.

Присутни су били у невјерици, јер кроз повријеђени мозак нису стизали импулси до срца. Сада је све било јасно, Цунина енергија иде директно до срца жабе. Након одређеног времена, Цуна је саопштила да се удари срца успоравају.

После провјере на уређајима то је потврдио и руководилац лабораторије. Узбуђено је казао: - Прије двадесетак секунди је било 11 откуцаја срца, а сада је девет, фреквенција је смањена.

Сви су били изузетно задовољни. Професор Медељановски је рекао: - За нас одавно нема сумње, феномен Цуне је реалност и он је веома значајан.

У овим експериментима с енергетским дјеловањем, установљен је истински пренос енергије са руке на срце, Цунине енергије на срце животиње.

Самим тим, оповргнуто је мишљење да се феномен „Д“ заснива на сугестији.

Совјетски научници су феномен при коме слабо инфрацрвено зрачење Цунина руку може да доведе до јаког загријавања, између осталог, и изнад обољелих органа човјека, назвали феноменом „Д“.

Овај експеримент и неколико пријашњих, а који су спроведени у другим угледним лабораторијама у свијету, непобитно доказује постојање феномена биоенергије.

Вито БОЈКОВАЦ, биоенергетичар

МОДЕЛ ЗА МРТВУ ПРИРОДУ

(Косово поље)

Даворим по пољу косовом
Косовском
Преврћем по згариштима
Некадашњим стаништима
Превијам рањене
Напајам жедне
Облачим бедне

(А све то понекад ако их нађем)

Углавном сакупљам мртве
Телеса су свуда
Обезглављена
Растргнута
Обешена
На кочеве прибијена
Спаљена
У прах претворена

Не чује се више Дамјанов Зеленко
А од Дамјана ни рука не оста
Нема ни Дамјанове љубе
(А о мајци Дамјановој не зна се
ништа)

Само се понекад
Кад је месец пун
Чује тихи плач
И тишина
Тишина

Сеобе

Пред иконом
Николе Светог
Молисмо се да
Нам покаже пут

Није нам га
Показао

Ми одосмо

За собом
Не бацасмо сламу
Да се изгубимо

Жарко МИЛЕНКОВИЋ

О аутору

Жарко Миленковић је рођен 1988. године у Приштини. Пише поезију (објављена збирка: Кенотаф 2011.), кратке приче и књижевну критику. Бави се проучавањем српске књижевности 20. века. Докторанд је на Одсеку за српску књижевност на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду. Објављивао у Политици, Вечерњим новостима, Летопису Матице српске, Корацима, Повељи, Лучи, Сарајевским свескама и тематским зборницима те зборницима са научних скупова.

Приредио изабране песме Драгомира Костића – Пут у Микену. Уредио је зборник радова о делу Душана Ковачевића – Душан Ковачевић: Идеологија, човек, драма.

Уредник је књижевног програма и књижевних издања Дома културе „Грчаница“ у Грчаници и часописа за културу Видовдански гласник. Живи у Преоцу надомак Приштине.

Марко РУЧНОВ

ЖУТА КУЋА

Шта причати боји
о оном који се боје не боји
већ је страши истином
што стрши у њеним њедрима
баш као у слици
“Жута кућа“
Страхиње Видовића*
Избеглог сарајевског Србина
Видимо је распету опет
Њу
Стару бескућницу
Избеглицу
Потукачицу
И још старију сиротицу
ИСТИНУ
Како овај пут
моћно разгони стари хијенски мрак и кез
и роктање нерастова
сталећима озиданим
тачком Лутеровом дијагнозом
Криком

Само сада и овде
(али то “сада и овде“ мало подуже траје)
Новим ватиканлуком
Дакле
Хагом и клинтонлуком
Дозидан

*Избеглиштво и бежаније старе српске породице Видовић, која вуче порекло од поносних Дробњака, траје у континуитету од давне 1837. године, када је Страхињин чукундеда Лазар био међу Оних стотину пушака које су пуцале на злогласног Смаил-агу Ченгића. У тим првим бежанијама се покушавало утећи коцу, јатагану и похари Агарјана, а овим потоњим се настојало избећи још страшнијим ватиканским наузима и још безнаднијој “пракси“, попут “ове“ у безименој арбанашкој “Жутој кући“ јужно од Проклетија.

У Лас Вегасу, Невада, 21. марта 2009./7517.

ПЈЕСМЕ ПРИРОДНОМ СВИЈЕТУ И ЧОВЈЕКУ

Рецензија књиге:
Евита БОЈКОВАЦ „КОМПОЗИТОР МЈЕСЕЦ“ збирка пјесама

„У ноћи источни вјетар хиљаду дрвећа кити
цвијећем
и кишу звезда просипа с неба.“
Сјин Ћићи

Пјесникиња Евита Бојковац нас је поетски освјежила и обрадовала, даровала нам је нову збирку пјесама „Композитор мјесец“.

Ради се о афирмисаној и широј јавности познатој пјесникињи. Она пажњу није усмјерила само на поезију. Ради се о свестраном ствараоцу из разних области умјетности. Евита се успешно бави сликарством и користи неколико техника за своја надахнута остварења. Њене слике плијене својом љепотом, једоставношћу, раскошом и сугестивношћу. Слике су јој оригиналне, изражавају доживљај свијета и човјека кистом младог ствараоца. Као ликовни умјетник позната је на просторима Босне и Херцеговине, и шире. Организовала је неколико самосталних и запажених изложби у Републици Српској и Федерацији БиХ. Књиге које пише илуструје сопственим ликовним радовима. Успјешно свира клавира и одушевљава слушаоце извођењем музичких дјела чувених композитора и стваралаца. То чини с лакоћом и заносом, какви се ријетко срећу код младих умјетника. Она се просто игра диркама клавира, а њене мелодије пуне срце и душу свих оних који воле музику и њене чари и љепоте.

Огњиште њене мудрости и надахнућа, највише је у поезији, гдје поетеса суверено влада стварањем стихова и пјесничких слика. До сада је написала и објавила збирку пјесама „Лептирова чајанка“ (2016) и „Ружичасто сунце и плави мјесец“ (2017). У овим збиркама пјесама Евита Бојковац говори о природи, љубави, животу, свијету и човјеку. Неуморно исписује стихове пуне љепоте и чаролије, љубавних осјећања, митских бића и других дражи које дају смисао људском постојању и живљењу.

Наступала је на промоцијама и пјесничким вечерима у многим градовима БиХ и Србије. Њена поезија је заступљена у бројним часописима, листовима, ревијама и зборницима.

У цјелокупном стваралаштву, поетеса Бојковац, иде далеко испред својих година. Изградила је свој стил и постала препознатљива на нашим просторима, па и шире. У свим њеним остварењима присутан је оптимизам, хуманизам и вјера у човјека и његове моралне врлине.

„Композитор мјесец“ је трећа збирка пјесама младе поетесе Евите Бојковац. Осјећа се зрење у стваралаштву, наставак и усавршавање поезије коју пише ова, већ увелико афирмисана, пјесникиња. И овдје су, као и у ранијим пјесмама, присутни мотиви и садржаји који говоре о љепоти природе, звијездама, лептирима, пчелици, цвијећу, шуми, дрвећу, ријекама, потоцима, љепотама прољећа и плодовима јесени, зимској идили, граду и сеоцету под снијегом, а ту је и низ других мотива, слика и предјела. Овако слављење природе, мајчине љубави и вјере у љубав и човјека присутно је у збирци пјесама „Ђулићи“ нашег чувеног пјесника Јована Јовановића Змаја. Просто се намеће његова пјесма о љепоти свијета и величини љубави:

„Ала је леп овај свет. . .“

У Евитиној поезији централно мјесто заузима љубав. Она даје крила, свугдје стиже, све напаја, подиже и оплемењује. Она даје смисао животу, чини нас срећним и задовољним. Један од пјесника каже

да је сан о срећи виши него срећа. А пјесник пише, односно ствара и изгара. Да није љубави све би брзо пало и нестало. Живот би се претворио у пустињу, а младост остала пуста. Евиту воде идеали и машта, а машта може свашта. Дубоко у нама љубав је усађена, а њене дражи и врлине највише су садржане у љубави према мајци. Евита би у овојој збирци лирике срца све да види и осјети, све је одушевљава и заокупља њену пјесничку пажњу. Чег се год лати ова поетеса, постаје пјесма. Настоји да саопшти истину виђену кроз призму својих година, али искрено и поштено, како то чине истински пјесници.

Нарочиту пажњу у збирци „Композитор мјесећ“ завређују пјесме: Мјесећ – звијездама знан друг; Једна прелијепа ружа; Лептир живота и Лептиров чаробни плес; Чување природе; Моја Укрина; Звјездани валцер; Бајна ноћ; Композитор мјесећ; Шта је чаролија; Умјетник; Зимска идила; Зимско сеоце; Шта је некоме зима; Инспирација; Водопад; Шумска расправа; Шта је пожељела пчелица и многе друге. Овдје су руковети стихова који нас оплемењују, надахњују и нуде нам богате пјесничке слике и угоде. У пјесми „Умјетник“ поетеса Бојковац ниже стихове као драгуља:

„Умјетник види чаролију
у лету малог лептира,
умјетник налази љепоту
у диркама старог клавира.“

Мало се замислимо, и одмах нам је јасно, да је у стиховима препознатљива пјесникиња Евита Бојковац.

Пјесникиња допадљиво и лирски надахнуто описује судбину лептира који живи кратко, неки свега један дан, излазе и нестају а у виду црва у ларви трају четири године. О лептиру слиједе ови стихови:

„Брзо си научио сваки покрет крила,
прегријано тијело претворио у жар,
к’о комета што изгара падајући на Земљу
и остави неизбрисив траг.“

У пјесми „Шума“ говори о раскоши, чаролијама и љепоти шума. Она је у себи интегрисала видљиво и невидљиво. Њезине очи су садржане у два чиста језера а суза је присутна у блиставој ријеци. Раскошна је крошња шуме и њезина ношња, али душа се састоји у сљедећем:

„Њезина је душа
мирис младог дрвећа,
шуштање траве,
љепота шумског цвијећа.“

У збирци „Композитор мјесећ“ пјесмом „Чувајте природу“ пјесникиња Бојковац даје слику загађене природе:

„Сасјечене шуме.
У ријеци ауто-гуме.
Загађен ваздух и воде.
Зар је то чување природе?“

Даље наводи да је Земља мајка свих нас. Нужно је да се смањи загађење и количина смећа. Да би човјек опстао брига о природи мора да постане много већа. И у неколико циклуса ових дивних пјесничких драгуља Евита је још једном обишла сву природу. Занимала се за сваку травчицу, птичицу, меду и зеца, становнике траве, ријеке и шуме далеке, крилаше који лете и животиње које су у служби човјека, као што су пас и мачка, али не заборавља сову и мајмуна, и митског Пегаза. Пјесникиња попут руског поете воли животиње. Јесењин је волио пса, али пјесникиња поред вјерног чувара Хана, воли и остале животиње. За сваку од њих су исписани стихови пуни топлине и љубави.

У пјесми „Композитор мјесећ“ поетеса Евита нам даје јасну слику мјесеца који на небу компонује и звијезде успављује:

„Небом одзвањају
звукови клавира,
та то композитор мјесећ
звјездама успаванку свира.“

Ни у овој збирци пјесникиња Бојковац не заборавља чудесна бића саткана од маште, задржана у предањима предака али доспјела и у модерна предања. То су виле, вилењаци, вјештице и друга чудесна митска бића па се може закључити да се ради о поезији од овог и оног свијета.

Нарочито је инспиративан и дубоко осмишљен круг или циклус пјесама које су посвећене зими, зимској идили и зимским чаролијама. Ту је присутна љепота зимских угођаја, игре на снијегу, припрема и дочек Нове године, празнична славља, јелке под снијегом, градови, села, и дрвјеће под бијелим покривачем, кристалне балерине и много тога што инспирише, грије срце и ствара неодољиве зимске угођаје и слике. Рефлексија природе у једном посебном амбијенту код пјесникиње оставља неизбрисив траг.

Евита је стигла да пјеснички осмисли и забиљежи збивања у свом родном граду. О томе свједоче пјесме „Моја Укрина“ и „Дервентски вашар“.

Већим бројем пјесама у збирци „Композитор мјесећ“ Евита Бојковац се на широко и истински распјевала. Неке пјесме из ове збирке су прави драгуљи посвећени природи, животињама и митским бићима, мајци, родном граду и шумској расправи. Ова топла поезија садржи љубав, хуманизам, љепоту живљења и стварања. У овој поезији до изаражаја долази радост живљења и вјера у љубав и опомена да се спаси природа.

Кратким пјесничким изразом, скоро портретом, пјесникиња Евита приказује сову:

„Симбол знања, мајстор лова,
ноћна птица звана сова.“

Евитине пјесме одмарају, просто релаксирају и упућују нас на прави смисао и истину о животу.

Проф. др Остоја Ђукић

Одлазак пјесника и сликара Посавине и Милошевчана

Тошо Јовановић

(28. 01. 1945 - 19. 09. 2018)

„Расуо бих руже у све баште свијета,
уставио громове, вјетрове, олује...
Пустио бих дугу да се небом шета,
сазвао на окуп ласте и славује...“

(“Тако је пјевао Тошо”, из збирке: “Преметачина душе”)

Тошо је рођен је у Милошевцу 28. јануара 1945. године у многочланој породици гдје је завршио основну школу, а преко осмогодишње школе и Гимназије у Модричи студираним читањем се усавршавао тако да се играо са стиховима. Као сликар определио се већином за портрете и иконе, а сликарство је последњих година подредио поезији. Један период радио је у Аустрији, а касније у Рафинерији уља Модрича. Иако је кратко играо фудбал оставио је траг у фудбалском клубу Посавина. У културним дешавањима села био је члан неколико секција у КУД у, а један је од оснивача културне манифестације Посавски сусрети. Остаће у памћењу многи Тошини текстови које пјевају

познати пјевачи изворне музике међу којима и Изворна група „Браћа Милинковић”.

Тошо је био превасходно пјесник и сликар, али и велики слободар, условно речено. Цијели живот није много мијењао своју филозофију живота, тежио је за апсолутном слободом и тако је и живио највећи дио живота. Следио је своја правила живљења, а све наметнуто доживљавао је као стегу и окове. Зато га многи нису схватили и разумјели, јер је живио испред времена. Материјално богатство је цијенио само онолико колико му је било потребно да преживи, али је зато свој живот посветио умјестности, стваралаштву и тежио је духовном богатству. Остао је доследан и истрајан иако створено није умио као и други велики умјетници да уновчи. Живио је за стих, слику и уопште за умјетност, и сву своју снагу је подредио томе. Усуд већине умјетника је тај да му се сви клањају тек послије пута у небо.

Зна се да пјесници одлазе, а не умиру, Тошин дух остаће у његовим збиркама, стиховима, сликама, пјесми славуја, хуку сове, таласима травки, мирисним цвјетовима, трептајима лишћа, капима росе у његовој Посавини и Лугу које је опјевао и неизмијерно волио.

У књижевном стваралаштву као пјесник се највише изражава стихом, односно пјесмом, а писао је рецензије за много књига.. Заступљен је у заједничким збиркама, антологијама и зборницима.

Објавио је самосталне збирке поезије: Ђавољи вихор (1994), Распеће ума, Саботажа свијести, Музика тишине, Будност ума, Камена тишина, Секундарни живот, Увид у невид и Преметачина душе која је остала припремљена за штампу.

Живот му је у пјесми уписан и пјесма у цијелом животу испјевана. Тошо је био велика пјесма која хода, често несхваћен, али ријетка су времена да су признавали оне који су осјећали, знали и виђели даље и више. Тошо је пјесник тананих осјећаја, будан дан и ноћ, он осјећа дамаре космоса, види таму и блеске, чује музику, чак чује и музику тишине

Тошо је имао је велико, отворено срце пуно разумијевања и љубави за све добре људе, а срце је давање јер из њега извира велика љубав. Своје срце даровао је пјесмама и сликама које је створио и оставио, зато каже:

Моје срце није хладан камен,
нити легло гдје се змије коте.
Још у њему гори топли пламен,
мирно куца под велом доброте.
*(Збирка “Секундарни живот”,
пјесма “Срце”)*

Нека му је вјечна слава и хвала

Марко РАУЛИЋ ЂУКИЋ

Одржани 17. међународни Илиндански пјеснички сусрети „Прљача 2018“

СТИХОВИМА ПОВЕЗУЈУ ЉУДЕ И КРАЈЕВЕ

У организацији Српског књижевног клуба „Вихор“ Дервента одржани су 17. Међународни Илиндански пјеснички сусрети „Прљача 2018“. Побједник у категорији љепота вода је Оливера Синђелић из Богатића, са пјесмом „Језеро сенки“.

Побједник у категорији шаљиве пјесме је Гвозден Нешковић из Дервенте са пјесмом „Рибар Тома пеца сома“, а у категорији „Украински водени цвијет“ Боро Петковић из Дервенте са пјесмом „Коме цвијеташ лептиру“.

Манифестацију отворио је начелник општине Милорад Симић, генерални покровитељ сусрета.

Оливера Синђелић каже да први пут учествује на конкурс који организује „Вихор“ Дервента.

„Ово је моје прво учешће на вашем конкурс, а мој син годинама учествује. Драго ми је због награде. Нисам очекивала то морам да признам. Надам се учешћу и даље, и да ће конкурс и манифестација дуго трајати“ рекла је Синђелић.

Побједник у конкуренцији шаљивих пјесама Миле Нешковић каже да учествује у ставарању традиционалне манифестације клуба, и да је награђиван и 2002. Године.

„Морам бити захвалан Вихору који ме мотивисао да пишем. Не могу рећи да ми је сведно, веома је пријатно да будеш награђен за своје дјело. Учествоваћу и даље и вјерујем да ћу добити још коју награду, каже Нешковић.

Међународни 17. Илиндански пјеснички сусрети „Прљача 2018“, почели су 4. августа у Босанским Лужанима, гдје је у Ловачкој кући одржано дружење пјесника. Дружењу је претходило одлазак на ријеку Укрину на мјесту „Висећи мост“, гдје су пјесници говорили стихове својих пјесма. О

историјату насеља Босански Лужани присутне је упознао члан „Вихора-а“ Савко Пећић Песа.

Предсједник СКК „Вихор“ Дервента Ненад Симић је рекао да је на расписани наградни конкурс за избор најбоље пјесме посвећене љепотама вода стигла су 75 радова пјесника аутора са простора Републике Српске, БиХ, Хрватске, Бугарске, Србије, Македоније, Словеније, Црне Горе.

„Од пристиглих 75 радова жири је изабрао најбоље радове којима смо уручили признања и награде. Штампали смо и зборник радова свих пристиглих радова и радова чланова Вихора-а и пријатеља Клуба“ рекао предсједник Клуба „Вихор“ Ненад Симић.

Он је оцијенио да су пјеснички сусрети су постали више од манифестације.

„Успостављена пријатељства и контакти на сусретима пјесника у Дервенти трају нераскидиво и улазе у 17. годину постојања. А има ли ишта љепше када пријатељства трају? То је наш заједнички допринос развоју културе нашег града, али и градњи мостова међу људи ширег региона, оцијенио је Симић.

Он је рекао да су током свих претходних година имали материјалну помоћ и разумјевање

начелника Милорада Симића, пријатеља из привредног живота, али и бројних појединица.

Похваљене су пјесме Биљане Китић-Качар из Прњавора, Александре Матић из Братунца и Нермина Делића из ФБиХ.

Најмлађи учесник манифестације била је тринаестогодишња Евита Бојковац, које је током оба дана имали част да прва говори стихове пјесма.

Манифестацији је присуствовао и Саша Гајић, предсједник Савеза српске дијаспоре Словеније, представници ХКД „Напредак“ Дервента, народни посланик Игор Жунић, и многи други.

С. П.

ОДА БАЊАЛУЧКОМ ПИЦИНОМ ПАРКУ

Бањалуку знају по том
што засени све лепотом.

Одувек је сан момака
град најлепших девојака.

За Алејом уздисаја
уздишу сва бивша јаја.

Шворцерима рај је тицин
био парк по звању Пицин.

(А зашто се звао тако,
погодити није лако.)

Сред Пициног влажног парка
водила се љубав жарка.

Подалеко од луксуза
севале су дојке, гуза.

Ко би Парку приш`о близо
одмах му се морал диз`о.

Ко се о Парк и очеша,
ост`о је без доњег веша.

Пицин парк је чудо лесно
где је грану свако кресн`о.

(Ту и моја седа брада
минулога има рада.)

Сад се тамо, без кондома,
диже зграда Телекома.

Стигла Парк је клетва Бога,
сазнало се ко је кога.

Ко је мрчо, а ко мрчен –
Пицин парк је сав искрчен.

Грађевинске препун сете,
скраси се у кабинетe.

Неста Парка, ич – напрасно,
народу се кајат` касно.

Сад блеса са сваком блесом
нека општи ЕСЕМЕСОМ!

Небојша ИВАШТАНИН

Миладин БЕРИЋ

СЛАВА

Дошао сам прики Сави
јер он данас славу слави
испред куће хвала Богу
дрмнуо сам једну с ногу.

Од читања до кољива
стојећ` попих пет-шест пива
затим сједох ја на клупу
да залијем шљивом супу.

Да не буде веће ларме
смазао сам лонац сарме
послије сарме из три пута
слистих плећку и два бута.

Пошто бијах баш при цугу
начну прика гајбу другу
па пред софром прију ружи
што ме као слабо служи.

При одласку душе сите
три сам реда стукло пите
по колач од сваке сорте
и на крају двије торте.

Кренух кући прије зоре
док се прике са сном боре
и кад прику пита прија
оде л` она погузија.